

TÜRK DÜNYASINDA DESTAN ve KÖROĞLU SEMPOZYUMU

(INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF EPIC AND
KÖROĞLU IN THE TURKIC WORLD)

ULUSLARARASI SEMPOZYUM
BİLDİRİLER KİTABI

Editörler:

Prof. Dr. A. Özgür GÜVENÇ

Prof. Dr. Hüseyin BAYDEMİR

Arş. Gör. Aslıhan SÜMBÜLLÜ

Arş. Gör. Muhammet Nuri CEYLAN

ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI
ATATÜRK
UNIVERSITY
PUBLICATIONS

Eser Adı:

ULUSLARARASI TÜRK DÜNYASINDA DESTAN ve KÖROĞLU
SEMPOZYUMU BİLDİRİLER KİTABI

Editörler:

Prof. Dr. A. Özgür GÜVENÇ
Prof. Dr. Hüseyin BAYDEMİR
Arş. Gör. Aslıhan SÜMBÜLLÜ
Arş. Gör. Muhammet Nuri CEYLAN

Yayınlar Yönetmeni:

Doç. Dr. Bünyamin AYDEMİR

Yayın Kurulu: Prof. Dr. Ahmet SARI, Prof. Dr. Ali UTKU, Prof. Dr. Bülent ÇAVUŞOĞLU,
Prof. Dr. Erdiñ ŞIKTAR, Prof. Dr. Hakan Hadi KADIOĞLU,
Doç. Dr. Bünyamin AYDEMİR, Doç. Dr. Hasan Tahsin SÜMBÜLLÜ

Dizgi ve Tasarım: Abubekir KALE

Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 1296

ISBN: 978-625-7086-52-3

Erişim Adresi: <https://ekitap.atauni.edu.tr>

Atatürk Üniversitesi Yayınevi Koordinatörlüğü

Sertifika No: 42021

Adres: Prof. Dr. Fuat Sezgin Kütüphanesi Okuma Salonları Binası Zemin Kat
Kampüs-Yakutiye/ ERZURUM

E-posta: atayayinevi@atauni.edu.tr

Telefon: 0442 231 62 80

Erzurum 2021 © Copyright Atatürk Üniversitesi Yayınevi

Bu kitapta yer alan tüm yazıların dil, bilim ve hukuk açısından sorumluluğu yazarlarına aittir. Eserin her hakkı anlaşılabilir olarak Atatürk Üniversitesi Yayınevi Koordinatörlüğüne aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

KÖROĞLU DOBRUCA/ROMANYA RİVAYETİ

Mehmet Naci ÖNAL*

Özet

Köroğlu anlatmalarının çeşitli kolları bulunmaktadır. Hazar'ın doğrusundan batısına, oradan Balkanlara dek uzanan coğrafyada Köroğlu destanları halk hikâyelerine dönüşerek anlatılır. Bu anlatmalardan biri de Romanya'ya bağlı Dobruca Bölgesi'nde tarafımızdan derlenmiştir. Dobruca Bölgesi, II. Dünya Savaşı sonrası ikiye bölünerek yaklaşık 3/2'si Romanya'da, 3/1'i ise Bulgaristan sınırları içinde kalmıştır. Bu yüzden doğrudan Dobruca rivayeti denmemiş, Dobruca/Romanya rivayeti denmiştir. Bu rivayet on bir koldan oluşmakta ve Batı rivayetleri arasında yer almaktadır. On bir koldan: İlk Kol, Kırat'ın Çalınması, Ayvaz Kolu, Hasan Kolu ve Hasan'ın Âşık Olması kolları daha bütünlüklü anlatılmalardır. Köroğlu'nun soygunları, kız kaçırmaları, düğünü, savaşları, idam edilme aşaması eksik anlatımlardır. Reyhan Arap kolu ise iki ayrı parça olup birbirinden kopuktur.

Anlatmanın halk hikâyesi özellikleri, destansı özelliklere göre daha çok öne çıkar. Babanın gözlerinin kör edilmesinin ayrıntısında "bıçakla oymak" söz konusu edilir. Anlatmada adı Cafer olan Köroğlu, Ayvaz adlı bir kardeşi ile yıllar sonra bir araya gelir. Köroğlu'nun atı söz dinleyen, denilen her şeyi yapan ve uçan bir attır. Diğer yandan kılık değiştiren, saz çalan derviş ve zaman zaman tutsak düşen bir Köroğlu hikâye edilir.

Dobruca/Romanya rivayeti Sofya, Azerbaycan, Erzurum, İstanbul ve Maraş rivayetlerindeki ilgili kollarla karşılaştırılmıştır. Batı kolları ile olan benzerliği gözler önüne serilmiştir. Dobruca/Romanya kollarının isimlendirilmesi tarafımızdan yapılmıştır: İlk Kol, Köroğlu'nun Atının Çalınması, Köroğlu'nun Soygunları ve Kız Kaçırmaları, Köroğlu'nun Ayvaz İle Karşılaşması, Köroğlu'nun Düğünü ve Kızın Amcalarıyla Savaşması, Arap ile Kız / Reyhan Arap, Köroğlu'nun Mücadeleleri, Hasan Kolu, Köroğlu'nun İdam Edilememesi, Hasan'ın Âşık Olması.

Anahtar Kelimeler: Dobruca, Destan, Hikâye, Köroğlu, Ayvaz, kollar, karşılaştırma

KÖROĞLU NARRATIONS DOBRUJA / ROMANIA

Abstract

Dobruja region, after World War II, it was divided into two parts, approximately 3/2 of it remained in Romania and 3/1 of it remained within the borders of Bulgaria. Therefore, it is not directly called the Dobruja narration, it is called the Dobruja / Romania narration.

Köroğlu narrations have various branches. Extending from the east of the Caspian to the west, and from there to the Balkans, Köroğlu epics are told by turning into folk stories. One of these narratives was compiled by us in the Dobruja Region of Romania. This narration consists of eleven branches and is among the Western narrations. From eleven branches: The First Branch, The Theft of the Kırat, Ayvaz Branch, Hasan Branch and the Falling in Love of Hasan are more complete narratives. Köroğlu's robberies, kidnapping, weddings, wars, and the stage of execution are incomplete narratives. The Reyhan Arab branch is two separate parts and are disconnected from each other.

In the narration, besides the epic features, folk story features are more prominent. In the detail of blindness of the father's eyes, carving with a knife is mentioned. Köroğlu's name is Cafer, and he will meet with a brother named Ayvaz years later. Köroğlu's horse is a horse that obeys, does whatever it is called and flies. On the other hand, the story is Köroğlu, who was a dervish, a minstrel and was captured from time to time. The Dobruja / Romania narration has been compared with the related branches in the

* Prof.Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi, Atatürk Kültür Merkezi Bilim Kurulu asıl üyesi, onaci@mu.edu.tr, ORCID NO: 0000-0002-2397-0697

narrations of Sofia, Azerbaijan, Erzurum, Istanbul and Marash. Its similarity with the western branches has been revealed. The Dobruja/Romania branches were named by us: The First Branch, Köroğlu's Horse Stealing, Köroğlu's Robbery and Kidnapping, Köroğlu's Encounter with Ayvaz, Köroğlu's Wedding and to fight with Her Uncles, Arab and Girl / Reyhan Arap, Köroğlu's Struggles, Hasan Branch, Köroğlu's Execution Status, Hasan's Fall in Love.

Key Words: Dobruja, Epic, Narration, Köroğlu, Ayvaz, branches, comparison

GİRİŞ

Dobruca Bölgesi, Osmanlı döneminden kalan toprak parçasının adıdır. İki ayrı ülkenin sınırları içinde kalan Dobruca'nın toplam yüzölçümü 23626 km² olup yaklaşık 2/3'ü (14492 km²) Romanya, 1/3'ü (7780 km²) Bulgaristan sınırları içindedir. Romanya sınırları içinde yer alan kuzey Dobruca'nın batısı Tuna nehri, doğusu Karadeniz'le sınır olup kuzeyde Moldova, güneyde Bulgaristan'la komşudur. Bulgaristan sınırları içinde kalan Dobruca ise Silistre (Durostor) ve Pazarcık'tan (Caliacra) oluşur. 1940 Kraiova Antlaşması ile güney Dobruca bölgesi Bulgaristan sınırları içinde kalır (Önal 1998: 4). Balkan tarihi içinde stratejik bir konuma sahip olan Dobruca bölgesine Türkler fetihlerle gelirler. Kırım'dan göç ettirilmiş Tatar Türkleri ile iç içe yaşarlar.

Tarih, resmi ve sözlü bellek üzerinden inşa edilir. Resmi bellek, yöneticiler üzerinden kaleme alınırken sözlü bellek halk tarafından yeni kuşaklara aktarılır. Araştırmacı tarihçilik hem yazılı hem de sözlü anlatmaları dikkate alır (Bilgin 2013: 15-17). Köroğlu anlatmaları Sibiry'a'dan Balkanlara dek geniş sözlü kültür belleğini içine alır. Bu kültür coğrafyasında yer alan gayrimüslim ve gayri Türk unsurlarda da Köroğlu anlatmalarına rastlanılır. Köroğlu anlatmaları, haksızlığa ve hukuksuzluğa başkaldırının çekirdek öykülerinden oluşur. Kamu vicdanı, Köroğlu anlatmaları ile canlı kılınır.

Köroğlu anlatmalarının sözlü geçmişi, mitik ve masal unsurlarıyla beraber destan çağlarından halk hikâyesi dönemine dek intikal ettirilir. Köroğlu'nun yüzyıllar içinde kuşaklar arasında aktarılması halk arasında sevilerek yinelenildiğini ortaya koyar. Yapılan araştırmalar, Köroğlu anlatmalarının Hazar'ın doğusu ve batısı olmak üzere ayrıştığını; özellikle ilk kol ve statüler bağlamında farklılıklar oluşturduğunu ortaya koymuştur (Ekici 2004: 101-138; Garriyev 2007).

1990'lı yıllarda anlatılmış olan Köroğlu Dobruca/Romania rivayetine geçmeden önce Dobruca ve bu bölgeye yakın olan Moldova'daki Gagauzlar'la Bulgaristan Türkleri'nde anlatılan Köroğlu çalışmaları üzerinde durulmuştur. Köroğlu kolları kesitlerine ayrıldıktan sonra başta Sofya kolu olmak üzere batı kolları ile karşılaştırmalar yapılmıştır.

Gagauzlar arasında, Köroğlu'nun kervan basıp zenginlerden bağ aldığı ve bu paraları yoksullara yardım için kullandığı belirtilir. Köroğlu'nun Dobruca'ya geldiği, bir süre kaldığı, savaştığı ve sonunda Anadolu'ya dönüp orada öldüğü; onun yiğitliği üzerine türküler söylendiği belirtilir (Manov 2001: 171). Gagauz Köroğlu anlatmaları oldukça zengin ve birbirinden farklıdır. Batı kolları içinde yer alıp Ruşen Ali adlı oğlu ve Fatma adlı bir kızının olduğundan söz edilerek ilk koldan kalıntılar anlatılır. Diğer parçalar, Doğu kolu olan mezardan doğmayla başlayıp mitolojik özellikler gösterir (Özkan 2007: 21-34;179-208).

Bulgaristan'da Köroğlu hakkında en çok çalışma yapan Rıza Mallov, 1957 yılında "Narodna Prosveta (Halk Eğitimi)" adlı eserinde Köroğlu hikâyeleri ve manzum parçaları yayımlar. Mallov'un çalışmasında ilgili bölüm "Bulgaristan'da Köroğlu'nun Türk Versiyonu" başlığını taşır. Mallov'un derlemelerine bütüncül olarak bakıldığında, Sofya veya Bulgar varyantı olarak adlandırılan Köroğlu anlatmalarının Batı kolları içinde yer aldığı anlaşılır (Mallov'dan aktaran Akgün 2017: 78-83; 449-464) R. Mallov'un derlemelerinde on beş koldan söz edilir: Bunlar arasında: İlk mücadele, Hasan Bey, Ayvaz'ın Kaçırılması, Birinci Dönüş, Kenan, Müzisyen, Demircioğlu, Köroğlu'nun Esir Alınması, Köroğlu'nun Evlenmesi, Çiçek Demeti, Köroğlu'nun Kıratı Kurtarması, Tüccarın Başı, Dağistanlı Hasan Bey, Benli Hanım, Köroğlu'nun Ölümü yer alır (Garriyev 2007: 78-79; Kaya 2020: 199-217) sayılabilir. R. Mallov'un bu derlemeyi Bulgaristan Kızılbaş Türkmen ortamında derlediği anlaşılıyor (2003: 136-152).

Nimetullah Hafız Bulgaristan Türklerinin halk edebiyatı üzerine yaptığı çalışmasında, Köroğlu türkülerine notalarıyla birlikte yer verir (1990: 209-211). Bulgaristan Türkleri üzerine doktora çalışması yapan İbrahim Özkan da Kırcaali Gabrova köyünden kısa bir Köroğlu derlemesi yapar (2008: 716-717). Bilindiği üzere her bir anlatım, metnin yeniden oluşturulması demektir. Ana metinden sonra her anlatıcı kendi dünyası bağlamında anlatmayı yeniden inşa eder, bellek yeniden kurgulanır. Ortak belleğin temsilcileri yeni bir bağlam içinde eş metinler kurgularlar (Oğuz 1999: 2-5). Köroğlu'nun Batı anlatmaları Balkanlara dek yayılır. Romanya Dobruca'sında derlediğimiz Köroğlu rivayeti, bu kollar içinde yer alır. Köroğlu'nun Dobruca/Romanya rivayeti eksik hatırlamalarla birlikte 11 koldan oluşur. Dobruca/Romanya Köroğlu anlatma ortamının geçmişini, Tuna deltası kıyısında yer alan Tulca şehrinde (1993 yılında görüştüğümüz 1897 doğumlu kaynak kişi (KK) Hürmüz Fazlı Tulca doğumlu, ev hanımı tarafından) anlatılmıştır. KK'ye göre, Köroğlu'nu büyükler anlatmış. Kendisi babasından dinlemiş. KK Köroğlu'nu yoksullara yardım eden, gece zenginlerden aldıklarını gündüz fakirlere dağıtan biri olarak hatırlar. Diğer hatırladıkları arasında herkesin Köroğlu'ndan korktuğu ve çekindiği yönündedir. Hürmüz Fazlı bir adet Köroğlu türküsünü hatırlayabilmiştir:

“Ben Köroğlu'yum dağda gezerim
Kuşun kanadından hille sezerim
Yetiş Ayvaz yetiş gitti namımız
Yedi kaza yere aştı namımız

Çocukların payını ver geçir beni heey!”

Bu türkünün bir benzerinden Tahir Kutsi Makal, “Dobruca Türküleri” (1980: 424-443) adlı makalesinde söz eder:

“Ben bir Köroğlu'yum. Dağda gezerdim
Çalıya çırpıya kelle dizerdim
Esen rüzgârdan izler seçerdim
Kimsem yoktu, Balkan'da yalnız gezerdim.
Demir topuzlan kelle ezerdim
Ben yedi dağa hükmederdim
Geçenden baş'ını isterdim.”

Aynı türküye Cahit Öztelli de “Evlerinin Önü...” (1972: 824) adlı eserinde yer verir.

Köroğlu'nun Dobruca/Romanya anlatmasının kaynak kişisi Osman Davut, 1943 Fıntına Mare (Başpınar) köyü doğumludur. Dört yıllık bir eğitim öğretim hayatı olmuştur. Mesleği çoban olup Köroğlu anlatmasını dedesinden duymuştur. Osman Davut, karşılıklı söyleşilerde yer alan söyleşilerin/şiiirlerin önemli bir kısmını unutmamıştır. Yeri geldiğinde türküyü söylemek istemesine rağmen, pek çoğunu hatırlayamamıştır. Anlatım sırasında Köroğlu'nun yapıp ettiklerini onaylayan, bunlardan keyif alan, zaman zaman gülen kaynak kişinin bu tür tavırları metinde parantez içinde verilmiştir. Anlatıcı, Köroğlu'nun mekânları arasında saydığı Dobruca'da da at koşturduğunu övünerek belirtir. Dobruca/Romanya rivayeti en sonda yörenin ağız özellikleriyle verilmiştir. Öne çıkan üslup şimdiki zamanda belirginleşir: “alıy,” “yoklayı,” “çıkayı.” KK yerel kelimeler yanında zaman zaman Romence kelimeleri de kullanır: kuli / kulike (tay), kerette (sefer, defa), altıpat (tabanca), islah (iyi, güzel), göz (oda), kartron (Rom: çanak). “Subay” kelimesi ile kavramları güncelleştirmiş, “Buralarda at koşturmuştur.” diyerek hikâyeyi yerelleştirme gayretinde olmuştur.

Köroğlu'nun Silistre¹ Kolu Dobruca'ya en yakın anlatmalardandır. Âşıklar genellikle on yedi kol rivayetini bilir. Destan anlatma geleneğinin on yedi gece sürmesi söz konusudur (Reichl 2002: 101). Erzurumlu Âşık Nuri Çırağı “Silistre Kolu”nu anlatmadan önce üstatlara dayanarak Köroğlu hikâyesinin on yedi kolu olduğunu belirtir (Düzgün ve Sümbüllü 2020: 531-544). Osman Davut'un bize anlattığı Dobruca/Romanya rivayetleri 11 kolun parçalarından oluşur. 11 kol kendi içinde kesitlere ayrılmış, kesitlerin sonunda benzerlikler üzerinden Sofya, Azerbaycan, Erzurum, İstanbul ve Maraş kollarıyla mukayeseler yapılmıştır.

¹ Silistre: Romanya ile Bulgaristan arasında sınır oluşturan Tuna nehrinin hemen güneyindeki kıyıda yer alan şehirdir.

Dobruca/Romanya kollarının isimlendirilmesi tarafımızdan yapılmıştır: İlk Kol, Köroğlu'nun Atının Çalınması, Köroğlu'nun Soygunları ve Kız Kaçırması, Köroğlu'un Ayvaz İle Karşılaşması, Köroğlu'nun Dügünü ve Kızın Amcalarıyla Savaşması, Arap ile Kız / Reyhan Arap, Köroğlu'nun Mücadeleleri, Hasan Kolu, Köroğlu'nun İdam Edilem Durumu, Hasan'ın Âşık Olması.

KÖROĞLU'NUN DOBRUCA/ROMANYA RİVAYETİNİN KESİTLERİ VE MUKAYESELERİ

İlk Kol

1. Yoksuzluğa uğrayan ve kadını ölen adam öksüz iki çocuğu ile kalır.
 2. Biri beş altı yaşlarında, diğeri kundaktır. Baba çaresiz kundaktaki çocuğu bir kasaba evlatlık verir. Ahretlik verilen çocuğun adı Ayvaz, büyüğünün adı Cafer'dir.
 3. Baba köy köy gezer. Attan iyi anlar.
 4. Bir köyde bir bey babadan at beğenmesini ister.
 5. Baba, cılız fakat iyi atlar seçer.
 6. Bey bu duruma çok sinirlenir ve babanın gözlerini bıçakla oydurur.
 7. Cafer dilencilik yaparak babasına bakar.
 8. Babası gidip o iki cılız atı getirmesini ister.
 9. Cafer gidip iki atı alır gelir; hem atlara hem de babasına bakar.
 10. Bir sene sonra babası atları kontrol eder. Kara olanı bir çivi deliği ışık görmüştür, kır attan üç gömlek aşağı düşmüştür.
 11. Aradan bir yıl daha geçer babası atları tekrar kontrol eder.
 12. Kır atı çamurlu su içinde koşturur, ardına bakınca bir şey görülmez.
 13. Kara atı da çamurlu su içinde koşturur, alaca da olsa ardından görülür.
 14. Köroğlu babasına bakması için bir adam tutar, kendisi atıyla yola çıkar.
 15. Köroğlu atıyla kazanıp babasına ve ona bakan kadına getirir.
 16. At yarışlarına katılır, kazanır ve babasına bakar.
 17. Atların alındığı köye gider. Köyün Ağası atı çok beğenir ve satın almak ister.
 18. Adı sorulduğunda Köroğlu der. Atları ancak babası satabilir. Ağa, Cafer'in babasını faytonla getirtir.
 19. Ağa "Kaça satarsın?" deyince, iki göze satacağını söyler. Böyle deyince ağa yaptığı yanlışı anlar.
- İlk kol, babanın kör edilmesi ile başlar. Bir kişi üzerinden haksızlık yapanlardan intikam almakta devam eder. Dobruca/Romanya rivayetinde babanın adı belirtilmez. İki kardeşten söz edilir. Ayvaz, yoksulluk yüzünden ve bebek olduğundan evlatlık verilir. Bulgaristan derlemesinde de iki kardeşten söz edilir (Özkan 2008: 716-717).

İlk kolun Sofya anlatmasında, Köroğlu'nun babasının adı Hasan Bey'dir. Sivas'ın Refahiye'sindendir ve müziksever biridir. Attan iyi anlar. Oğlunun adı Ruşen Ali, kızının adı Fatma'dır. Baba çocuklarına okuma yazma ve müzik öğretir. Kıtık sonucu yoksulluk içinde kalır. Yolu Bolu'ya düşer. Diğer olaylar İstanbul anlatması ile aynıdır. İlk mücadeleleri kervan yolları kesmekle başlar. Kervan yolları güvensizdir. Haydutları bertaraf eden Köroğlu, düzeni sağlayarak diğer haydutları kendine bağlar (Garriyev 2007: 79). Azeri I. Rivayetinde babanın adı Mirza Sarraf'tır. Oğlu Ruşen dokuz yaşındadır. Ceyhun nehrinden çıkan at kısrağa aşar ve böylece at bulunur. At uçar, Köroğlu'yla konuşur (Boratav 1984: 21; Anadolu 1997: 178). Azeri II. Rivayetinde babanın adı Yusuf, oğlunun adı Ruşen'dir. Yılkıcı Yusuf'un efendisi Hasan Paşa'dır. Derya kenarında iki aygır, iki kısrağa aşar. Bunlardan iki tay doğar. Ruşen 12 yaşındadır. Babanın gözleri kör edilir. Taylara ışık sızmaz şekilde bakılır. Kır at, Doru attan ileridir (Anadol 1997: 187-188). Behçet Mahir'in anlattığı Erzurum rivayetinde, Ürüşan Baba ve Bolu Bey vardır. At ararken Tercan'dan deniz aygırından olan iki tay getirir. Ürüşan Baba'nın gözüne mil çekilir. Tayları eve getirir. Oğlu, taylara ve babasına bakar. Ali çocuklara ekmeğini kaptırır ve dayak yer. Kayaya arkasını verip diğerlerini kaçırın köpekten ders çıkarır ve çocuklarla baş eder. Doru at ışık alır. Baba, Kır at ile oğlundan öcünü almasını ister. Köroğlu haramiliğe başlar. Sultan Murat zamanıdır (Alptekin 1997: 124-125). Maraş rivayetinde Hüseyin Paşa Erzurum valisi olarak tayin edilir. Atlara düşkündür. Seyisten iyi bir at bulmasını ister. Demirci olan Deli Yusuf at ararken yolu Mısır'a düşer. Gece Nil'den çıkan bir su aygırı

gürültü ile kırsağa aşar. Bu attan olan tayları alır getirir. Paşa hiddetlenir ve Deli Yusuf'un gözlerini oydurur. Ali bir köpeğin diğerlerini nasıl korkuttuğundan ders çıkarır. Akbayır Gedik'i diğer ülkelerin geçit yoludur. Ali burada kervan soyar, haraç alır. On sekiz yaşına geldiğinde de babasına akıl danışır, soygun yapar (Arsunar 1963: 7-17, 28-32).

Dobruca/Romanya rivayetinde yarışlarda atının kazandığı ödüllerden ve babasını kör eden ağadan söz edilir. Diğer rivayetlerde Köroğlu, babasının öcünü alır ve Çamlıbel'i yurt tutar (Boratav 1984: 22).

Köroğlu'nun Atının Çalınması

1. Ağa atı çalmak için birini bulur.
2. Hırsız, tanrı misafiri olarak Köroğlu'nun evine gelir.
3. Köroğlu önce babasına sorar. Babası, gelenin hırsız olabileceğini, eğer atlara bakarsa onların yerlerini değiştirmesini söyler.
4. Hırsız, kırat yerine kara atı çalar.
5. Durum sabah anlaşılır. Babası Köroğlu'nun hırsıza yetişmesini ister.
6. Köroğlu, kıratla kara ata yetişir. Hırsız iki sille atar.
7. Hırsız, atı getiren kişiye beyin bir çuval altın vereceğini söyleyince Köroğlu da hırsızla birlikte gider.
8. İki atı herkesin içinde koştururlar. Bey, kıratı beğenir ve bir çuval altın verir.
9. Bir çuval altını alıp babasına getirir ve yaşlı kadına verip babasına bakmasını ister.

Dobruca/Romanya rivayetinde, kır atın çalınması öz olarak verilirken Köroğlu henüz babasıyla birlikte. Atları çalacak olanın adı verilmez. Eve tanrı misafiri olarak gelir. Baba misafire dikkat etmesini tembih eder. Hırsız, Batı rivayetlerindeki doru atın karşılığı olan kara atı çalmıştır. Kır atla hırsıza yetişir. Vadedilen altın için birlikte giderler. Bundan sonrası unutulur, başka bir koldan söz edilir.

Kır atın çalınması Sofya rivayetinde yoktur. Atını daha sonra arkadaşlarını kurtarmak adına geçici olarak verecektir (Garriyev 2007: 81). Batı rivayetlerinde de Köroğlu'nun atını Keloğlan çalar. Kaynak kişi, Dobruca rivayetinde hadiseleri at yarışı ve alınan altınlara bağlar. Azerbaycan Rivayeti'nde Köroğlu, delileri ile gücünü artırır. Hasan Paşa, Hıms aşiretindedir. Kır atı getirene yedi kızından birini vermeyi vadeder. Keçel Hamza, Köroğlu'nun atını çalar. Köroğlu âşık kıyafetiyle Hıms'a gider. At huysuzdur. Köroğlu atı sakinleştirir. Keçel Hamza ile anlaşmıştır. Atını alıp Keçel Hamza'yı paşa yapar ve Çamlıbel'e döner (Boratav 1984: 24).

Erzurum rivayetlerinden Âşık Nuri Çırağı anlatmasında Silistre Paşası olan Hasan Paşa, Köroğlu'nun atını çalana bacısı Döne Sultan'ı verecektir. Keloğlan önce seyis olur, kendini sevdirebilir ve Köroğlu'nun atını iki aşamada çalar. Değirmenci kılığında atı çalıp giderken Köroğlu'na Döne Sultan'ı aldıktan sonra gelip atını almasını söyler. Köroğlu, derviş kılığında Silistre'ye gider. Kır at kimseyi yanına yaklaştırmamıştır. Derviş çare olur. Köroğlu hilelerle atını alıp döner (Düzgün ve Sümbüllü 2020: 531-544). Behçet Mahir anlatması da yine Silistre Bey'i söz konusu edilir. Kız kardeşinin adı Perizat olup Keloğlan Kır atı hileyle iki aşamada çalar. Benzer şekilde Köroğlu derviş kıyafetiyle atını kurtarır. Hasan Paşa'nın Tuna adasındaki nişanlısını kaçırıp Ayvaz'la evlendirir (Alptekin 1997: 134-143).

Köroğlu'nun Soygunları ve Kız Kaçırması

1. İki eşkıya, ormanda uyuyan Köroğlu'nun atını çalıp onu öldürmek ister.
2. Köroğlu iki eşkıyayı alt eder; aman dilediklerinde bırakıp onlarla arkadaş olur.
3. Bu eşkıyalarla yoldan gelip geçenleri soyarlar.
4. Bir gün yoldan bir nineyle bir dede geçerken nine, Köroğlu'na bakar ve güler.
5. Gülmesinin sebebi ise ninenin köyündeki bir bey kızının tıpkı Köroğlu'na benzemesidir.
6. Köroğlu, kızı merak eder ve kızı almak için onlarla beraber gider.
7. Babası kızı vermeyince Köroğlu, kızın babasını tehdit eder ve ertesi gün kızı almak için geleceğini söyler.
8. ertesi gün ağa, dışarıda iki adamı ile bekler. Köroğlu giyinir, traş olup gelir.
9. "Kim bu Beyoğlu?" der ve içeri alırlar. Ağa, "Hangi beyin oğlusun?" deyince Köroğlu: "Dünkü adamım ve kızını almaya geldim," der.
10. Bunun üzerine ağa silaha sarılır. Köroğlu kızın anasını, babasını ve iki adamı öldürür. Kızı atına atıp Tokat'ın yolunu tutar.

Dobruca/Romanya rivayetinde Köroğlu babasıyla vedalaşarak ayrılır. Ormandan söz edilir. Dobruca ormanlık bir bölgedir. KK kendi çevresiyle rivayeti uyumlulaştırır. Yolda atını beğenen eşkıyaları yenerek onları kendi adamı yapar. Deli, koçak, keleş gibi tanımlamalar geçmez. Gelip geçenden vergi alır. Bir gün kendine benzeyen kızı almak için misafir gider. Güzel giyinir, tanınmaz olur. Durum anlaşılınca kılıç zoruyla kızı kaçıır. Kızın adı burada verilmez. Mekân olarak Tokat yolu geçer.

Sofya rivayetinde, Demircioğlu kolu içinde Cevher Paşa'nın kızı Telli Hanım için Erzurum'a gider. Demircioğlu esir düşer ve Köroğlu tarafından kurtarılır. Diğer olaylar Azeri eş metniyle aynıdır (Garriyev 2007: 80-81).

Azeri rivayetinde Köroğlu, Deli Hasan'ı yendiğinde bütün delileri ile Köroğlu'na tabi olur. Rumeli'ne de geçerler. Çamlıbel'de tabi olanların sayıları giderek artar. Kervan basar, soygunlar yapar (Boratav 1984: 22). Erzurum rivayetinde koçaklarını artırması söz konusu edilir, Geyik Ahmet'i kendine bağlar. Fakir fukaraya yardım eder, Çamlıbel'de karınlarını doyurur (Alptekin 1997: 130). Köroğlu kollarının hemen her biri ya kız kaçırma ya da bir yiğit kişi bulma yolculuğudur (Alptekin 1997: 144-149). Demircioğlu'nun namını duyan Köroğlu, çeşitli sınamalardan sonra onu da delileri arasına katar (Boratav 1984: 23). Niyeti kötü olan Nazar Celali, Köroğlu'nun yanına gider. Köroğlu'nun bahadrlığını görünce on iki bin askeriyle ona katılır (Boratav 1984: 26).

Kız kaçırmalar pek çok rivayette yer alır. İstanbul'dan Nigâr Hanım'ı kaçıır. Nigâr Hanım aracı ile mektup göndermiştir. Köroğlu molla kıyafetiyle şehre girer ve kızı kaçıır. Nigar Hanım'ın hatırı için diğerlerinin canına kıymaz (Boratav 1984: 23; Alptekin 1997: 126-127). Köroğlu'nun Duna Hanım'ı kaçırmaları Azeri rivayetinde yer alır. İstanbul veziri Hasan Paşa, İran'la olan ticareti bozan Köroğlu'nu getirene kızı Duna Hanım'ı verecektir. Duna Hanım'a âşık olan Bolu Bey'i Çamlıbel'e gider. Köroğlu ozan kıyafetiyle askerlerin arasına karışır. Bir asker Köroğlu'nu tanır. Tutuklanır. Yolda askerleri Köroğlu olmadığına ikna eder, serbest bırakılır. Köroğlu Bolu Bey'i ile savaşır ve onu yener. Bolu Bey'i, Duna Hanım'a karşı aşkı açınca Köroğlu kendini tutsak ettirir. İstanbul'a girerken Bolu Bey'i sözünde durmaz, Köroğlu'nu tutuklar. Bolu Beyi'nin korkaklığını bilen padişah duruma şaşırır. Duna Hanım'a, Köroğlu'nun yanına varıp gerçeği öğrenir. Rüyasında Köroğlu'nu gören Mısır Paşası'nın oğlu İsa Balı kılık değiştirip durumu öğrenir. Köroğlu ile birlikte savaşır. Duna Paşa'yı alan Köroğlu Çamlıbel'de düğün yapar (Boratav 1984: 27).

Tokat adı diğer rivayetlerde, Tokat Paşası'nın avları ve o avların peşinden giden Köroğlu'nun delilerinin başlarından geçenler anlatılır (Boratav 1984: 25; Anadol 1997: 193). Maraş rivayetinde Köroğlu, namını duyan Delihoylu ve Cıdalı Kenan ile kan yalaşıp yoldaş olurlar. İki bin atlı ile Köroğlu'na katılırlar (Arsunar 1963: 32-33).

Köroğlu'nun Ayvaz ile Karşlaşması

1. Köroğlu'nun iki adamı, bir kişi daha olsa iyi olur derler ve falan köyde Ayvaz adında çok güçlü bir adamın olduğunu söylerler.
2. Kasap başı, oğlunu kimselere göstermez. Ayvaz o kadar güzeldir ki ancak 300 koyun getiren görebilir.
3. Köroğlu çobandan koyunları bir saat için vermesini ister. Çoban vermeyince kafasını vurup koyunları alır.
4. Koyunlarla kasap başına gider. Ayvaz çıkmak istemezse de Köroğlu silahını verir ve babasını razı eder. Ayvaz çıkınca atına bindirip kaçıır.
5. Köroğlu, henüz kardeşi olduğunu bilmediği Ayvaz'ı arkadaşlarının yanına götürür.
6. Köroğlu, babasını görmeye gittiğinde bir kişinin kendisine katıldığını söyler.
7. Babası kim olduğunu sorunca "Kasap başının oğlu," der.
8. Babası: "Oğlum, siz kardeşiniz. Ben ona evlatlık vermişim. Al getir kardeşini," der.
9. Köroğlu Ayvaz'ı getirir, babası her şeyi anlatır. İki kardeş birbirlerine kavuşur.
10. Cafer'in aklına, Ayvaz için kara beygiri çalmak gelir.
11. Varıp ağaya atları yarıştırmak ister.
12. Atlar yarışırken üstündekini yıkar ve atı çalar. Atının da Köroğlu'nun da ünü her yana yayılır.

Dobruca/Romanya rivayeti ile Bulgaristan rivayetinde Ayvaz, Cafer'in (Köroğlu) kardeşidir. Bulgaristan rivayetinde Ayvaz'ın adı Havvez olarak anılır (Özkan 2008: 716-717). Dobruca/Romanya rivayetinde iki

kardeşin olması teyit edilir. Ayvaz kimi âşıklara göre Tokatlı kimilerine göre Gencelidir; bazı koşmalarda Türkmeneli'ndendir. Bütün bu anlatılarda Ayvaz, Köroğlu'nun evlatlığıdır (Uzun 1997: 65). Ayvaz'ın kaçırılması diğer kollarla benzerdir. Kasap başının hatırı sayılır olması ve babasının kör edilmesini engellemesi yüzünden oğlunun kaçırılmasına zemin hazırlanır. Köroğlu, Ayvaz'ı öz oğlu yerine koyar (Garriyev 2007: 78-80).

İstanbul rivayetinde Ayvaz Üsküdar kasap başının oğludur. Köroğlu hilelerle Ayvaz'ı kaçıtır (Boratav 1984: 31). Azeri rivayetinde Urfa'da Kasapoğlu vardır. Köroğlu çoban kıyafetiyle kasaba varır. Paranın yüzünü silerek kasabı şaşırtıp Ayvaz'ı kaçıtır (Boratav 1984: 22; Anadol 1997: 179). Erzurum rivayetinde Ayvaz, kasap Ermeni Antik'in oğlu (Alptekin 1997:129). Maraş rivayetinde İstanbul'da kasapbaşının oğludur. Rehyan Arap ise Ayvaz'ın dayısıdır. Peşine düşer. Ayvaz'la ilgili ayrıntılar uzun uzun anlatılır (Arsunar 1963: 39-60).

Dobruca/Romanya rivayetinde Ayvaz için kara atı getirme serüveni yer alır. Bölgede at yarışlarının hatıraları görülür. At yarışında kır atı geçen olmaz ve kara atı Ayvaz için alıp gelir. Dobruca/Romanya rivayetinde Köroğlu, Ayvaz ile karşılaştığında babasıyla birlikte. KK, Köroğlu'nu, at yarışını hakkıyla kazanıp kara atı hak ederek elde etme yönüyle olayları meşrulaştırır.

Köroğlu'nun Düğünü ve Kızın Amcalarıyla Savaşması

1. Köroğlu, kaçırdığı kızla düğün dernek yapar.
 2. Kızın amcaları, bunu duyunca Köroğlu'na karşı hazırlık yaparlar.
 3. Asker de Köroğlu'nun üzerine yürür.
 4. Savaşmaya başlarlar. Köroğlu ve askerlerin mermisi bitince kılıçla savaşır.
 5. Köroğlu, Ayvaz'ın gidip su getirmesini ister.
 6. Ayvaz rastladığı nineden su alır.
 7. Köroğlu, askerler tarafından ip atılarak yakalandığında "Yetiş Ayvaz" türküsünü söyler.
 8. Ayvaz yetişir, ölmeden su içmesine müsaade edilir.
 9. Suyu içen Köroğlu ipleri kırar. Ayvaz büyük bir kahramanlık gösterir; birlikte bütün askerleri kaçıtır. Köroğlu düğün yapmıştır. KK, gelin hakkında bilgi vermez. Kızın adı ve kimlerden olduğu belli değildir. Köroğlu ile Ayvaz'ın birlikte savaştığı bölüm yer alır. Köroğlu esir düşünce Ayvaz'a seslenir. Şiirler devreye girer. Ayvaz su getirdiğinde destan motiflerine benzer yanırlar yer alır. Su içtikçe her bir ipin bağını kırıp atar. Köroğlu'nun haşmetiyle askerler korkup kaçarlar.
- Köroğlu'nun pek çok rivayette kahramanlığı anlatılır. Destan kahramanı olarak olağanüstü işler yapmasından masal unsurlarına dek zengin bir içerik mevcuttur. Köroğlu ile Ayvaz'ın birlikte yaptıkları mücadeleleri anlatan pek çok rivayet vardır. Bağdat Kolu (Alptekin 1997: 150-161) ve İstanbul rivayeti (Boratav 1984: 32-32) bunlardan bazılarıdır.

Diğer rivayetlerde Ayvaz ile birlikte veya ayrı ayrı mücadeleleri yer alır. Maraş rivayetinde Ayvaz, Köroğlu'na sinirlenir. Köroğlu Ayvaz'a türkülerle seslenir. Ayvaz esir düştüğünde babasını anar, türküler söyler. Köroğlu askerleriyle yetişir (Boratav 1984: 56-47, 49).

Köroğlu'nun Halkı Koruması ve Saz Şairinin İşleri 1. Köroğlu'nun yardım ettiği fakirler, 40 bin atlı 40 bin yaya olarak Köroğlu dağına toplanırlar.

2. Fakirlere yapılan haksızlıklara karşı koyan Köroğlu, zenginlerden aldığı fakirlere verir. Böylece kırk bin taraftar toplar.
3. Bir saz şairi kahvedeyken, namını duyduğu Köroğlu'nun yanına saz çalmaya gider.
4. Zamanla çocuklarını özler. Köroğlu bir miktar altın verip gönderir. Geri gelmesini aksi halde kellesinin gideceğini belirtir.
5. Saz şairi gider, karısının sözüyle geri dönmez.
5. Köroğlu adamlarını onu bulmak için gönderir.
7. Saz şairi kahvede bir torba altını ve atını kaptırır.
8. Köroğlu saz şairinin peşinden Yerinden Kalkmaz ve Allah'tan Korkmaz adlı iki adamını gönderir.
9. Saz şairini bulurlar. Biri "Kafasını alalım." der; öteki "Bütün, takım olarak götürülim." der.
10. Saz şairini Köroğlu'na götürürler. Köroğlu'na nasıl soyulduğunu anlatır.

11. Köroğlu, “Neden bana gelmedin?” diye kızar.

12. Adamlarıyla birlikte baskın yapıp zengin adamın elinden altınları geri alırlar.

Sofya rivayetinde, Köroğlu saz ustasına gider. Bu durum onun halktan kopmaz bağları olduğu anlamını taşır. Halkla sohbet etmekten zevk alır, yetenekli bir sanatçıdır. Köroğlu'nun kontrolündeki yerlerde huzur ve güvenlik vardır. Çapulcu ve haydutlardan eser kalmaz (Garriyev 2007: 80-81).

Hemen her rivayette Köroğlu halkı korur. Yoksulları yedirir, içirir, onların ihtiyaçlarını giderir (Alptekin 1997: 130). Köroğlu'nun halk tarafından sevilmesi ve korunması, onlara yardım edip adalet üzere davranmasında aranmalıdır. Erzurum rivayetinde Köroğlu'nun aldığı haraç ve yol kesmeler Sultan Murat'ın izniyle baca bağlanır. Böylece İstanbul yönetimiyle meşru bir iş yapılmış olunur. Eşkialık değil kervanlardan vergi alması da normalleştirilir. Erzurum rivayetinde ise Şah Abbas'ın gözetimi ve izin vermesine bağlanır. Rumeli'ne geçmesi ve burada eşkıyalık yapması normal karşılanır. Bağdat seferinde ise yine Şah Abbas devreye girer ve ortamı yumuşatan üst makam olur (Alptekin 1997: 150-161). Maraş rivayetinde Moskof Savaşında yararlılık gösteren Köroğlu'na Çamlıbel ve civarı tapulanır (Arsunar 2013: 33-36).

Azeri rivayetinde Köroğlu kervan soyar. Bu soygunlardan birinde bezirgan başının sakladığı Cünul Âşık'ı bulur. Cünul Âşık bir süre sonra kederlenir. Köroğlu'na çoluk çocuğu olduğunu söyler. Köroğlu kendisine kırk gün izin verir. Gelmezse er geç kendisini bulacağını tembihler. Erzurum'da Telli Hanım'ın mektubunu Köroğlu'na götürür (Boratav 1984: 36-37; Anadol 1997: 190). KK, bu kolu, adını bilmediği/unuttuğu bir âşığa bağlar. Muhtemeldir ki Cünul Âşık'ın başından geçenler burada hatırlandığı kadarıyla anlatılmıştır. Dobruca/Romanya rivayetinde benzer lakapta yiğitleri vardır: Kabire Sığmaz, Eceli Yakın, Canı Cebinde, Depedelen ve Demirkıran (Arsunar 2013: 33-36).

Arap ile Kız / Reyhan Arap

1. Köroğlu Romanya Dobruca taraflarına Rumeli'ne gider, orada at koşturur.

2. Merasında uyuduğu bir Arap ve Türkmen, Köroğlu'nu bağlar ve tutsak ederler.

3. Mera sahipleri kimi alıkoyduklarını bilmezler. Yiyecek içecek verirler.

4. Köroğlu'nun arkadaşları rüya görür. Onun kapalı bir yerde kaldığını anlarlar.

5. Köroğlu'nun adamları merayı ve Köroğlu'nu bulurlar. Kırat da kendisini bir türlü tutturamaz, yakalatmaz.

6. Köroğlu ile sazla konuşurlar.

7. Onlardan bir fenalık gelmediği için Köroğlu bir şey yapmaz.

7A. (KK, anlatı akışında araya başka olayları anlattıktan sonra konuya dolaylı olarak döndüğü için kesitlerde ardışık bağlam oluşturulmuştur.)

8. Başka bir diyara varır. Orada bir Arap'la bir kız güreş tutarlar, bir türlü yenişemezler.

9. Köroğlu saraya girmek için atını pazarda satar. Atının kulağına da daha sonra topallamasını tembih eder.

10. Aldığı altınla rüşvet verip sarayın kapısından girer. Tellere takılır, askere bir daha altın verip kurtulur.

11. İçeri girdiğinde Kızla Arap güreş tutmaktadırlar. Kız Arap'ı yener.

12. Köroğlu kızla güreşir ve onu yener. Kız dengi olduğunu söyler.

13. Köroğlu pazara gider, atı topalladığı için yarı fiyatına geri satın alır.

14. Kızı da alıp kendi dağına gider. Kadınlar iki olur.

KK araya başka kollara ait serüvenleri yerleştirir. Daha sonra Arap ve kız arasındaki mücadeleye döner. Kesitlerde iki yakın anlatı birleştirilmiştir. İlk aşamada Arap'ın Köroğlu'nu tutuklaması, tanımamaları, kötülük yapmamaları, kurtulması sonrasında onları cezalandırmaması anlatılır. İkinci aşamada ise Arap'la kızın saray içinde güreşleri verilir. Kız ve Arap yenişemezler. Köroğlu rüşvetle içeri girer. Kız Arap'ı yenince Köroğlu da kızla güreşir. Kızı yener. Atıyla konuşan Köroğlu atı sattıktan sonra at topallar ve yarı fiyatına geri alır. Kızla Çamlıbel'e gelir. KK, unutmış olduğu yerlerin yanında bazı bölümleri kendince uyarlar. Dobruca aynı zamanda pehlivan yöresidir. Köroğlu saraya giderek güreşte de iyilerin en iyisi olur. Pazara gidip atını satın hıleyle topallayan atı geri almasına ihtiyacı olmamalıdır. Gerektiğinde hilelere başvuru.

Diğer rivayetlerde Arap değil, Reyhan Arap olarak geçer. Erzurum rivayetinde Demircioğlu Reyhan Arap'a sağır-dilsiz taklidi yapıp kandırır. Reyhan Arap koçaklar arasına katılır. Azeri rivayetinde Köroğlu, Kars'ta

Ahmet Paşa'nın kızı Perizat ile tanışır. O gece Köroğlu Reyhan Arap'ın saldırısına maruz kalır. Kiliseye kaçıp çan kulesine çıkan Köroğlu zor durumdadır. Çamlıbel'den deliler yetişir. Ayvaz, Reyhan Arap'ı yener. Kars'ı talan eder. Reyhan Arap'ın taifesini ve mallarını alır. Nigar'dan izin alıp Perizat ile Köroğlu Çamlıbel'de düğün yapar (Boratav 1984: 24-25). Bir başka Azeri rivayetinde Köroğlu Ayvaz'ı kaçırdıktan sonra, yolda Reyhan Arap'la savaşıyor, daha sonra dost olurlar (Boratav 1984: 22). Erzurum rivayetinde Kanlı Arap olarak geçer. Kanlı Arap, Ellik Ağası Ahmet Bey'in kızı Zeynep'e talip olur. Köroğlu çerçi kılığına girer. Gece Kanlı Arab'ı uyurken öldürmekten vaz geçer. Kızı bayıltır ve alıp kaçıtır. Kızın babası Kanlı Arap'ı öldürür (Alptekin 1997: 162-169).

Maraş rivayetinde Reyhan Arap, Ayvaz'ın dayısıdır. Kırat'ın peşinden gider. Baba Deli Yusuf taşla başını yarar. Oğlu Ali öldürecekken aman diler. Daha sonraki bir zamanda Reyhan Arap ve Kasap başı, Çamlıbel'de Ayvaz'ı ziyarete giderler (Arsunar 1963: 22-25; 62-71).

Köroğlu'nun Mücadeleleri

1. Köroğlu baskın yapıp zengin bir kervan soyar.
2. Kervan sahibi varıp padişaha buraların padişahı kendisi değil, Köroğlu'dur der.
3. Padişah Köroğlu'nun üzerine gidecek adam arar. Birisi, gideceğini söyler.
4. Köroğlu kılık değiştirip peşinden gelecek adamın (komutanın) evine varır.
5. Adamları perişan kıyafetli birinin görüşmek istediğini belirtirler, içeri alınır.
6. Köroğlu, kendisini tanıtır. Adamı duvara çarpar ve kanlar içinde bırakır.
7. Adam, ertesi gün padişahın başına biner. Padişah başkasına görev verir.
8. Köroğlu bir gün Çamlıbel altında bir kalabalık görür. Kılık değiştirip yanlarına varır.
9. Kendisini saz şairi olarak tanıtır. Yolunun İstanbul olduğunu söyler. Atına da topallamasını fısıldar.
10. Adamlardan biri Köroğlu'nu tanıır. Hemen onu tutuklatır.
11. Köroğlu'na yiyecek içecek verirler. İstanbul'a götürmek isterler.
12. Subay'ın bindiği Köroğlu'nun atı topallar.
13. Köroğlu subayın atına biner. Köroğlu'nun atı topalladığı için, verin atımı, der.
14. Köroğlu atına binince tozu dumana katıp alır başını gider.
15. Köroğlu ile baş edemeyeceğini anlayan subay padişahın af diler. Köroğlu'nun namı yayılır.

Bu kesitte eksik anlatımlı bir kola işaret edilir. Soygunlar yapması, bu soygunlara son verilmesi için padişahın birilerini görevlendirmesi, Köroğlu'nun kılık değiştirip durumdan haberdar olması, paşayı/veziri öldürmesi, başkasının görevlendirilmesi, Köroğlu'nun tutuklanması ve hileyle kaçması gibi hususlar diğer kollarla olan benzerliklerdir. Erzurum rivayetinde Köroğlu şikâyet edilir. Padişah, Köroğlu'nu getirene Döne Hatun'u vermeyi vadeder. Döne Hatun'a âşık olan Bolu Bey'i Çamlıbel'e gider. Köroğlu derviş kılığında askerler arasında dolaşır. Tanınıp yakalanır. Hileyle kurtulup koçaklarıyla Bolu Beyi'ni yakalar. İstanbul yolunda Bolu Bey'i sevdiğine kavuşsun diye kendini esir ettirir. Bolu Bey'i yolda onu gerçekten tutuklar. Döne Hanım Köroğlu'nun hileyle yakalandığını anlar, ona âşık olur. Çamlıbel'den gelen koçaklarıyla Bolu Bey'ini öldürür. Döne Hatun'u Çamlıbel'e götürür (Alptekin 1997: 172). Benzer bir anlatım Azeri rivayetinde (Boratav 1984: 27) ve Maraş rivayetinde görülür (Arsunar 1963:90-99). Hileler değişir. Dobruca/Romanya rivayetinde atı ile konuşması ve onun topallaması öne çıkar.

Hasan Kolu

1. Köroğlu bir başka beldeye gider. Işıkları yanan bir konakta misafir olur.
2. Konak sahibi dul bir kadındır. Kadın kendisine koca olmasını ister.
3. Önce kabul etmek istemez, sonra kadınla bir süre kalır.
4. Kadın hamile ve ahırdaki atı gebe kalır.
5. Köroğlu müsaade alır ve kadına işaret bir nesne verir. Atının da aygır doğuracağını, onu da oğluna verip kendisine göndermesini ister.
6. Hasan, babasının kim olduğunu sorar ve sonunda öğrenir.
7. Köroğlu Dağı'na gider. Atı tozu dumana katar. Köroğlu ile güreşir.
8. Köroğlu'nu yener. Son darbeyi vuracakken babası onu tanıır ve oğlunu yanına alır.

Sofya kolunda Dağıstanlı Selma Hanım Hasan'ın annesidir. Hasan'ın bahadır olarak eğitilip yetiştirilmesi söz konusudur. On altı yaşında ünlü bir bahadır olur. Atının adı Alidiş'tir. Diğer rivayetlerden farkı babasını bulmasından söz edilmez (Garriyev 2007: 82).

Erzurum rivayetinde, resmini gördüğü Dağıstan'daki Han Nigâr'a âşık olur. Köroğlu, derviş kıyafetiyle yola düşer. Nigâr da Köroğlu'na âşık olur. Saray'da nikâh kıyılır. Kırat da Nigâr Han'ın atına aşar. Nigâr Han'ı Çamlıbel'e götürmek ister ama kardeşleri bırakmaz. Köroğlu giderken "Bir oğlun olursa adını Hasan koy. Ahırdaki atın tayını ver. Atın adını Kamer Tay koy." der ve yola düşer (Alptekin 1997: 132-133). İstanbul rivayetinde Köroğlu sazını yaptırmak için şehre iner. Çeşme başında bir kıza âşık olur. Kızı babasından ister, evlenirler. Köroğlu karısını bırakıp Çamlıbel'e giderken oğlu olursa adını Hasan koymasını, doğacak tayı da ona vermesini ve Çamlıbel'e göndermesini ister (Boratav 1984: 31-32). Maraş rivayetinde de Dağıstan yer alır. Hasan'ın annesinin adı Hasna Bala'dır (Boratav 1984: 47).

Hasan'ın ve Kırat'ın tayı ile birlikte büyümesi, babasını bulması hemen her rivayette ortaktır. İstanbul rivayetinde Hasan on beş yaşında Çamlıbel'de babasını bulur (Boratav 1984: 32-33). Erzurum rivayetinde Hasan yedi yaşında sünnet ettirilir. On dört yaşında anası pazubendini ve kılıcını verir. Kamertay'la Çamlıbel'e revan olur. Önce Ayvaz'ı ardından Reyhan Arap'ı yener. Köroğlu ile mücadele eder. Babası oğlunu pazubendinden tanır (Alptekin 1997: 134-138).

Köroğlu'nun İdam Edilme Durumu

1. Köroğlu ozan kıyafetiyle dolaşır. Bir kahvede saz çalıp söyler.
2. Kahvecinin kızı ozana âşık olur. Onunla dost olur. Ertesi gün çeşmede buluşup kaçmaya karar verirler.
3. Köroğlu, çeşme başında beklerken esir edilir.
4. Türkiye'de kimin ne öcü varsa duyan gelir, Köroğlu'nu asmaya karar verirler.
5. Arkadaşları rüyalarında Köroğlu'nun ahvalini öğrenir, yola düşerler.
6. Köye girerken bir ihtiyar onlara yardım eder.
7. İdam sehпасına çıkan ihtiyar ve Köroğlu'nun adamları oyun edip Köroğlu'nu kurtarırlar.

Köroğlu'nun diğer kollarında benzer pek çok esir olma, kurtarılma sahneleri yer alır. Hem Köroğlu hem koçakları hakkında anlatılanlar bağlamında, kurtarma aşamaları çoktur. İstanbul rivayetinde tel çiçeği getirmek için giden Kenan tutuklanır. Onu kurtarma şartı kıratın verilmesidir. Kırat olmadan perişan olan Köroğlu, atını kurtarma aşamasında tutuklanır. Atın kulağına duvarı aşmasını söyler. Kuş gibi Çamlıbel'e gelirler (Boratav 1984: 31-32).

Hasan'ın Âşık Olması

1. Hasan kaldığı odada bir sandık içinde resim görür. Resimdeki kıza âşık olur.
2. Sabah baygın bir şekilde bulunan Hasan, kıza âşık olduğunu ve peşinden gideceğini söyler.
3. Babası kızı daha önce kahvede gördüğünü ama kaçıramadığı, işinin çok zor olduğunu söyler.
4. Hasan varıp aynı kahvede saz çalar. Kız onu görür görmez vurulur. Buluşurlar. Kız Hasan'ı Köroğlu'na benzetmiştir. Daha önce de geldiğini, kendisini beklediğini söyler.
5. Çeşme başında buluşur kaçarlar. Yolu bulamazlar ve karanlık çöker.
6. Hasan yedi yerinden yaralanır. Kız onu atına koyup kaçıtır.
7. Köroğlu, rüyasında Hasan'ın zor durumda olduğunu görür, ordusuyla peşinden gider.
8. Köroğlu kan izlerinden Hasan'ı bulur ve düşman elinden kurtarır.

Sofya rivayetinde rüyasında Kara Vezir'in kızı Benli Hatun'a âşık olur. Benli Hatun ile kaçarken yolda uyur. Kızın gözyaşıyla uyanır. Büyülü saç teli işareti ile Köroğlu imdada yetişir. Bir başka rivayette Hasan'la kızın kardeşleri arasında anlaşma sağlanır. Kızın erkek kardeşlerinin düşmanları Hasan'ı kovalar. Kara Vezir duruma müdahale eder. Kızının düğününe de gider (Garriyev 2007: 82).

Azerbaycan kolunda Hasan rüyasında, Kara Vezir'in kızına âşık olur. Kız da aynı rüyayı görmüştür. Kızı bulur ve birlikte kaçarlar. Kara Vezir dört oğlu ve iki bin askeriyile peşlerine düşer. Dört oğlu Hasan'ı öldürür, askerleri kırar. Mecali kalmamıştır ve yaralıdır. Aklına babasının verdiği kıllar gelir. Babası gece ateşlenir, Hasan'a yardım için yetişir. Kara Vezir'in kızı Benli Hatun'a Çamlıbel'de düğün yaparlar (Boratav 1984: 32-33).

Erzurum kolunda, Hasan kırkinci odayı merak eder ve kapıyı açar. Orada gördüğü tasvire âşık olur. Köroğlu, Hasan'a üç saç teli verir. Akşehir'de Telli Nigâr'la buluşur ve kaçıır. Hasan yolda uykuya dalar. Telli Nigâr kardeşleriyle savaşır. Üç teli birbirine sürter. Köroğlu zorda olduğunu anlar ve yardıma gelir. Hasan'ın yarası için Hızır-İlyas çiçeklerden ilaç verir. Köroğlu, oğluna ve Telli Nigâr'a Çamlıbel'de düğün yapar (Alptekin 1997: 134-138). Maraş rivayetinde Hasan, Çin padişahının kızına âşık olur. Rüyada birbirlerini görürler. Hasan kızı bulur. Yedi kardeşi olan kızı kaçıır. Gülizar altı kardeşini öldürür, yedincisi küçük olduğu için onu bağışlar. Köroğlu rüyasında Hasan'ın zor durumda olduğunu görür ve yardıma gider, Çin askerlerini yener (Boratav 1984: 49).

SONUÇ

1990'lı yıllarda derlediğimiz Dobruca/Romanya rivayeti, 1955 yılında Romanya kırsallarında büyük çiftliklerin/kolhozların kurulmasına ve komünizm sisteminin yaklaşık 45 yıl (1989 yılına kadar) devam etmesine rağmen, halk arasında kahramanlık öykülerinin anlatılması, sözlü belleğin gücünü ortaya koyar. Türkiye dışında resmi belleğin ötesinde Türk halk belleğinin canlı bir şekilde sürdürüldüğü, içten içe yanan bir alev gibi Türkçe üzerinden devam ettirildiği gözlenmiştir. En zor dönemlerde eksikleriyle de olsa Köroğlu anlatmaları kuşaklar arasında yaşatılmaya devam ettirilmiştir.

Destan formundan halk hikâyelerine dönüşen Köroğlu anlatmalarının coğrafyası Balkanları da içine alır. Köroğlu kolları hakkında şimdiye dek verilen bilgiler çift ve üç haneli (77, 777 kol) rakamlardır. Köroğlu'nun Dobruca/Romanya rivayeti içinde ise on bir kol mevcuttur. Bu kollar arasında İlk Kol, Kırat'ın Çalınması, Ayvaz Kolu, Hasan Kolu ve Hasan'ın Âşık Olması kolları daha bütünlüklü; Köroğlu'nun soygunları, kız kaçırmaları, düğünü, savaşları, idam edilme aşaması eksik anlatmalardır. Reyhan Arap kolu ise iki ayrı kesit olarak birbirinden kopuk bir şekilde anlatılmıştır.

Dobruca/Romanya rivayetinde Cafer ile Ayvaz iki kardeştir. Baba uzun süre yaşar ve Köroğlu'nu yönlendirir. Kırat olağansütü özelliklere sahiptir. Söz dinler ve denileni yapar; gerektiği zaman da uçar. Köroğlu'nun pek çok kişiyle savaşması ve onları yenmesi gibi birçok destan özelliği taşır. Kimi zaman esir düşen, zindana atılan, âşklar yaşayan, kılık değiştirip ozan veya derviş olan Köroğlu anlatmaları halk hikâyesine dönüşür.

Dobruca/Romanya anlatması, Batı kolları ile benzerlik arz eder. Bütünlüklü anlatılan kollar diğer kollarla birer eş metin oluşturur. Dobruca/Romanya rivayeti anlatılırken kelime dağarcığı ve ağız özelliği ile Köroğlu yerelleştirilmeye çalışılır. Anlatıcının her bir kolda anlatım esnasında büyük bir keyf aldığı, zaman zaman övündüğü izlenmiştir. KK, Köroğlu anlatmasının sonunu masal tekerlemesi gibi bağlar.

Destandan halk hikâyesine, uzak dönemlerden yakın zamanlara dek bilinen Köroğlu anlatmaları geniş bir coğrafyada bilinen sözlü kültür belleğinin Türkçe cevherlerinden/ miraslarından biridir. Sözlü kültürden görsel zamanlara ve ortamlara yeterince taşınmaması gerçeği, Köroğlu coğrafyasını ve toplum belleğini ihmal etmek anlamına gelmektedir. Bu sebeple kültürel belleğin sürekliliğinin sağlanması açısından Köroğlu ve bunun gibi halk kültürünün temel kaynaklarına dayalı modern yaşama uygun kültürel ortamların oluşturulması için teknolojik imkanlardan da yararlanılarak yeni ürünlerin meydana getirilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

AKGÜN, Atif (2017), "Türkiye'de Yapılan Bulgaristan'da Köroğlu Anlatıları ile İlgili Çalışmaların Dünü, Bugünü, Geleceği" 5. Uluslararası Köroğlu Festivali Kapsamında Bolu'dan Türk Dünyasına Köroğlu Çalışmalarının Dünü, Bugünü, Yarını Uluslararası Çalıştayı, (editörler: Azize Aktaş Yaşa, Muvaffak Duranlı, Rabia Uçkun), İstanbul.

ALPTEKİN, Ali Berat (1997), *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*, Ankara: Akçağ Yay.

ANADOL, Cemal (1997), *Koçyiğit Köroğlu*, İstanbul: Türkmen Kitapevi Yay.

ARSUNAR, Ferruh (1963), *Köroğlu*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yay.

BİLGİN, Nuri (2013), *Tarih ve Kolektif Bellek*, İstanbul: Bağlam Yay.

- DÜZGÜN, Dilaver ve Aslıhan SÜMBÜLLÜ (2020), “Köroğlu’nun Silistre Kolu,” *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S.65, s.531-544.
- EKİCİ, Metin (2004), *Türk Dünyasında Köroğlu (İlk Kol) - İnceleme ve Metinler-*, Ankara, Akçağ Yay.
- GARRİYEV, B.A. (2007), *Türk Dünyasında Köroğlu Anlatmaları*, (çev. Fikret Türkmen), Muvaffak Duranlı, Feyzullah Rahmankul), TDK Yay., Ankara.
- HAFIZ, Nimetullah (1990), *Bulgaristan Türk Halk Edebiyatı Metinleri I, II*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.,
- KAYA, Doğan (2020), “Türk Kültür Dairesinde Köroğlu,” *Millî Mecmua*, S. 16, s. 199-217.
- MAKAL, Tahir Kutsi (1980), “Dobruca Türküleri” *Türk Dünyası Araştırmaları*, Ekim 1980, s. 424-43.
- MALLOV, Rıza (2003), "Köroğlu Destanının Sosyal ve Tarihsel Temelinin İncelenmesine Katkı," *Milli Folklor*, S. 57, s.136-152.
- MANOV, Atanas (2001), *Gagauzlar (Hıristiyan Türkler)*, (çev. M. Türker Acaroğlu), TTK Yay., Ankara.
- REİCHL, Karl (2002), *Türk Boylarının Destanları*, (çev. Metin Ekici), Ankara, TDK Yay.
- OĞUZ, Öcal M. (1999), “Türk Halkbilimi Çalışmalarında Eş Metin (Varyant) ve Benzer Metin (Versiyon) Sorunu,” *Milli Folklor*, S.42, s. 2-5.
- ÖNAL, Mehmet Naci (2021), *Kim Uyur Kim Uyanık (Türk Masal İncelemeleri)*, İstanbul, Ötüken Yay.
- ÖZKAN, İbrahim (2008), *Bulgaristan Türkleri Halk Edebiyatı Üzerine Bir araştırma*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dünyası Araştırmaları ABD Türk Halk Bilimi Bilim Dalı (Danışman: Metin Ekici), Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- ÖZKAN, Nevzat (2007), *Gagavuz Destanları*, Ankara, TDK Yay.
- ÖZTELLİ, Cahit (1972), “Evlerinin Önü...” İstanbul.
- UZUN, Enver (1997), *Köroğlu*, Trabzon, Eser Ofset Yay.

Fotoğraf: Kaynak Kişi Osman Davut, Fıntına Mare/Başpınar 1943 doğumlu, 4 yıl okumuş, mesleği çoban, Köroğlu’nu dedesinden duymuş, (derleme tarihi 14 nisan 1994, derleme yeri: Başpınar köyü dağlık bölgesi)

KÖROĞLU DOBRUCA/ROMANYA RİVAYETİ (OSMAN DAVUT ANLATMASI)

1. İlk Kol

“Köroğlu’nun babası çok bilir bir adammış. Ama yoksuzluğa uğramış. Yoksuzluktan çıkmış köyden köye gezermiş. Kadını da ölmüş. İki çocuğu kalmış. Biri kundakta biri de beş altı yaşındaymış. Kundaktaki ahretlik veriyi (beslemelik derler). Bir kasap bu çocuğu alıy. Bu çocuğun adı Ayvaz’mış. Bu beş altı yaşında, kalan soyunun adı Cafer’miş. Sonra büyük oğlunu almış, köyden köye gezmeye başlamış.

Bu adam hayvandan çok iyi anlarmış. Bir bey çıkmış:

–Hey be, demiş, sen iyi attan anlarmışın, atağından anlarmışın, kaçağından anlarmışın, hangi beygir çok kaçıyı tanırmışın. Damarından şeyinden...

– İyi annarım, demiş.

–Şurada yüz beygir var. Koşu için yüz beygirden bir tane ayır.

– Olur, deyi.

Giriyi damın içine. Damın içinde bir baştan bir başa yoklayı. Beygirlerin biriciği yok. Onun aradığı beygir. İki kulika buliy dışarda. Kapının dışında. Damdan dışarda. Onnar da zor gidermiş. Ölecek hayvanlar, öyle zayıf. Zaten ölsün diye dışarı sürmüşler. Bakıy, onnarı tutup yoklayı.

–Hah bunlara bakarsan bunlardan bir olur, deyi, yulu aşar beygir, kimse bunların karşısına çıkamaz.

–Ha, sen beni aşağıladın ha, deyip tutiyi onun iki gözünü çıkarıy. O adamın. Bıçakla oyup çıkarıy. Koyveriy, celletlarına da diyi ki:

–Onu da bir kuyuya atın.

O çocuk ağlayıp duriyi. Çocuk babasını nereye atıyorlarsa takip ediyor cellatları. Çocuk babasını kuyunun içinden çıkarıy. Alıp götüriyi doktora. Doktorda düzeliy ama kör kaliy. Böylece çocuk kaliy köroğlu.

Ne var ne yok Köroğlu. Köroğlu dilenci oluyor. Babasını besliyor. Babası evde uturuy Babası birkaç vakit geçtikten sonra:

– Git oğul, demiş, hani o köye vardık ya biliysin, taniysin o ağayı. Kulileri ben ben bunları dışarı attım bokluğa ölsün diye, sen beni aşağıladın. Gözlerimi çıkarın adam. İşte bu kulikaları belki verir sana bakarız. Onlardan kendimize at ederiz.

– Olur baba, diyi.

Dilenci o üstünde yok, başında yok. Varıyor araya.

– Abey, diyi, şu kulikeleri bana versene.

–Al git, diyor adam, bunlardan bana fayda yok ölecekler yakın zamanda.

Aliy çocuk bu atları ikisini de bağlayıp götüriyi eve.

Babası:

– Git filan amcaya gelsin tıkasın bu evi, camını penceresini.

Tıkaylar her tarafını. Ayagına su, ayagına alaf, ayagı yem. Çocuk hem babasına hem atlara savaşıymış. Baktıktan sonra, bir sene dolduktan sonra, babası diyi ki:

– Ben gidip beygire bakayım.

Gözü yok ama ne de olsa yoklayacak. Neyse atların orasını burasını yoklayı çocuğa:

–Kara beygiri kır beygir üç derece geçmiş. Bak bakayım onun önünde bir inser (çivi) deligi var. Ordan hava girmiş oraya.

Bakıyor orada bir inser deligi. Çocuk deligi tıtayı ama, beygir üç derece aşağı kalıy. Öteki üç derece büyük. Baba gidiy içeri bir sene sonra babası beygirleri tekrar yoklayı.

–Bu gayri, demiş, çocuğum binilecek gibi olmuş, bunlar kuşulacak gibi olmuş. Bizde bir dere vardır. Derenin boyunca gir o dereye. Uzununa koyver kaçabildiği kadar beygiri. Gidiy o beygirle.

–Gitmeden bok suyun içindeyken arkaya bak, bir kimse görünüy mi.

Yol giderken beygirin arkası görünmezmiş. Tozdan, dumandan, çamurdan toz yaparak arkası görünmezmiş. Çamurdan toz yapıy. Derenin içine girmiş. Suyla karışık çamurdan toz yapıy. Arkası görünmeyi. Babası:

– Öyle olduğu kerette, bin kara beygire git.

Kara beygirle gidiy. Kara beygir de alaca bulaca görünüy.

– Alaca bulaca bir Arap gibi görünüy demiş, babasına. Babası:

– Ondan fazla olmaz, demiş, çocuğum çünkü o hava kapmış.

Köroğlu babasına:

– Ben artık geçecek, sana bir ihtiyar tutayım baksın.

–E be çocuğum sen şimdiye kadar dilencilikle baktın, şimdi sen neyle bakacan bana.

–Ben bakacam sana.

–Pek islah.

Gidip köyün içinden buliy birisini

–Benim babama bakarsan bu kadar maaş var. Burda da yiyecen, içecen.

Bu şimdi zenginlere kızmış. Onun babasının gözlerini çıkarmış. Bu şimdilik atak veriy. Atak dediğimiz hırsızlık yapıy. Bunun atı hırsızlık yapıp atına bindi, gören yok. Yedigi toz duman gören yok. Bu şimdi hırsızlıkla toplayıp babasına getiriy. Bir kastron (Rom:çanak) altın getirip nineye veriyi.

– İşte yiyin için, maaşını burdan al.

Hey falan yerde koşu varmış. Vary oraya koşuya. Alıy orda birincilik. Ordan alıy bahşiş. Filan yerde koşu varmış, ordan alıy bahşişi. Falan yerde zengin varmış, atak veriy oraya. Hırsızlık yapay, getiriy.

Bir gün atları aldığı ağanın köyüne varyi. Toz duman birbirine karışiy. Varıp köy kahvesinin önüne çekiy. Herkes bakıy kim yapar bu tozu. Bir atlı. Atını bağlayı gidip bir kayve içiy. O ağa öyle beygir aray. Ama bilmey iki sene üç sene geçti aradan:

– Çocuk, deyi, şu beygiri satmaz mısın bana?

– Hayır beygir benim değil, babamın, deyi.

– E nerde oturisin sen?

– Filan köyde.

– Ne derler sana?

–Köroğlu derler.

Köroğlu kalmış adı. Babası kör olduğuna.

–Peh gideyim, söyleyim babama gelsin.

–Yok, demiş, sen hiç kıpırdamayacan, ben fayton gönderecem babanı alsın gelsin. satacak beygiri, ben alacam.

–Peki.

Yollay faytonu babasını alıp geliy. Geldiginen ağa soriy:

–İşte ben senin beygirini alacak oliyim. Kaç para istersen o kadar verecem o beygire. Altın istersen altın vereyim. Ne istersen verecem. Sade şu beygiri ver bana.

Aradan yıllar geçmiş. Şimdilik, yok nerden tanıyacak Köroğlu'nun babasını. Hesap etmey o adam olduğunu onu kuyuya attı o.

Şimdilik bakıy ona. Onu sesinden tanıy. Diyi ki:

– Ben bu beygiri iki göze aldım, iki göze satıyım.

O zaman annayı ağa. Adamına:

– Götür bunu yerine bırak, nerden aldıysaz götür bırak deyi.

Çocuk biniy ata gerisin geri gidiy. Babası da öyle.

2. Köroğlu'nun Atının Çalınması

Ertesi gün hırsız yolayı ağa. Beygiri çalana bir çuval altın. Kim çalarsa bu Köroğlu'nun beygirini o alacak atını. Şimdi kim çalacak birisi çıkıy, delinin biri. diyi ki:

– Ben çalarım.

– Çalarsan, getirirsin buraya altınlar senin.

Hızlanıyor bu. Köroğlu'nu soruyor, arayıp buluyor. Sonunda gidip Köroğlu'nun kapısının dibine oturiy.

–Hey amuca amuca beni bu akşam kabul eder misin, deyi. Ezan mahallerinde öyle (öğlen).

– Eh Tanrı misafirini kabul ederiz ama, sorayım babama deyi çocuk.

Giriyor içeri sorayı babasına:

– Baba, deyi, bir misafir duriy sokakta oturiy bir yatacak yer arayı. Kabul edelim mi?

–Dur çocuğum, kabul ederiz Tanrı misafiri Allah bizi düğer. Bak, deyi, belki hırsızdır, belki iyi adam değildir. Beygirlerin yanına giderken, bakarsa, çitlerken mitlerken beygirlere bakayım derse, eğer beygirleri onun yanından kalk yerlerini değıştir. Kır beygiri kara beygirinin yerine, kara beygiri kır beygirin yanına bağla. O görürse eğer. Sonra anahtarları gösterme ona. Hadi git çağır misafiri.

Gidiy, çağırıy misafiri.

– Buyur, deyi.

Geliy yemek koyi ona. Yeyiyle içiyler çok güzel. Eee hırsız:

– Beygirlere bir bakayım, deyi.

Bir planı varmış falan fişman.

– Bakalıy deyi, Köroğlu.

Gidiyeler bakmaya. Bakıy bakalım nerede. Geceleyin çalarken bakayım nerede şaşırmasın diye bakmaya gidermiş. Bakıyler sonra kitley çocuk kapıyı sokıy cebine anahtarı bunlar yatıylar. Bir zaman sonra:

– Ben su dökmeye gidecem, dışarı gidecem, diyor Köroğlu.

Gidip beygirlerin yerlerini değiştiriy. Kara beygirin yerine kır beygiri, kır beygirin yerine kara beygiri koyı. Geliy anahtarları koyı başının altına.

Hırsız sezmiş. Gece kalkıy arayıp bakıp yastığın içine sokıy elini alıp anahtarı, açıp kapıyı biliy ya kır beygirin yerini hemen çözüyi. Kır diye karayı çözüyi. alıp gidiyi. Beygir onu yabancı seçiyi bindirmi. Yedeğinde gidiy. Yedeğinde gidiyi ama yetişememiş göğsüne. Sabah olıy. Kalkıylar. Ne misafir var ne kara beygir var.

– Baba beygiri çalmış, ben gidiyim.

– Dur çocuğum, hemen atlama, doyur karnını sen ona yetişirsin, deyi. Acele etme. Acele işe şeytan karışırmiş.

– Tamam deyi.

Çocuk karnını doyuriy. Atına alaf veriy. Beneyi beygirine ağzını çekmeden.

–Demek beygire ne zaman bindin onu şaşırmadın mı? O onu izinden kokusundan bulur, deyi babası.

Babası:

– Haydi, şimdıcik, yolun açık olsun.

Biniy beygire hızlanıy çocuk. Demek falan ağanın köyüne yaklaşmış beygirimen. yanmış bütün gece gide gide. Bir bostana rast geliy. Bunlar orda yerken. Hoop kır beygirle varyı oraya. Yay gibi gidermiş. Ona yetişmezmiş kimse. Yetişiy.

–Sen benim beygirim çaldın arkadaş.

İki tokat ona tepelemiş, iki tokat daha. Öyle güçlü kuvvetliymiş.

–Aman, demiş hırsız, vurma bana bir çuval altın verecek ağa. Bir çuval altın için aldım beygiri. Ama kır soyuna dedi. Sen kara soyunu satarsın.

Çocuk şöyle düşünmüş. Bir çuval altın karaya verirse eğer veririm.

– Hadi bakalım arkadaş.

Aliy gidiy bunlar.

Bindiriy onu da beygire varyıylar köyün içine. Bakıy ağa kır beygir de gelmiş kara da gelmiş.

– No’ldu be, demiş ağa.

– Çaldım beygiri tuttu beni.

– Şimdıcik ceza eğer anlaşamazsak kara beygiri alırsan satacak bir çuval altına.

Geçiy yolun altına:

– Kırı satmayı, beni de kurtar, ağa diyi.

– Hadi bakalım yapın bir koşu göreyim bakayım kara nasıl gidiy.

Geçiyler yarışa. Ahali toplaniy. Hey kara beygir, kır beygir. Millet önünden geçerken görüy. Ağa beğenmiş karayı da beğenmiş.

– Verin bakayım ona bir çuval altın.

Getiriylar kara beygiri bağlıylar. Sarrafı altınları getirince, Köroğlu:

– Bakayım altın mı bunlar, safi temiz

Bakiyi safi temiz. Koyiy çuvala haydi bakım. Varıp çuvalı gömiy evin bir köşesine.

Allahısımarladık, deyi bakın bu altınlar bitinceye dek belki gelmem ben babasına. Hem de nineye babamı bırakır da altınları alır gidersen sıçan deliğine girsen bulurum deyi nineye, sıçan deliğine gir bulurum.

3. Köroğlu'nun Soygunları ve Kız Kaçırması

Çekiliy: “Allahısımarladık” haydi bakayım. Gidiy gidiy bu, anladın mı? Bir ormana denk geliy. Ormanın içine giriy. Yurulay beygirin üstünde gide gide. Yatayım şu ormanda deyi. Yatıy gölgeye, beygiri koyveriy öteye. İki tane hırsız varmış ormanda. Bunlar görüy bunu:

– Ay deyiylar, ama beygir be, dur şunu öldürelim de alalım beygiri.

Çocuk uyurmuş. Bunlar atlayır çocuğun üstüne ama bu çocuk da öyle bir kuvvetli çocukmuş ki tutmuş birini bir kolunu, öbürünün bir kolunu ikisini koymuş üst üste. Çıkarmış kılıcını:

– Öldüreyim sizi, bir tarafınızdan bir tarafınıza çıkarayım sizin.

– Yapma, arkadaş olalım, demişler.

– Tamam.

Bırakıy onları:

– E nasıl yaşıyacak?

– E şu ormanda yaşıyacak.

Götürüyorlar. Onları ormanda evleri varmış. Orada yaşarlarmış çalıp çırıp. Bu da karıştıy onlara.

– Eee şimdilik ne yiyecek arkadaşlar?

– Çıkacak ormanın yanından geçen yola orada yol kesip soyup kazanacak.

Derken başlamışlar çalmaya. Ne geçerse, kim geçerse soyarlarmış. Üstlerinde ne varsa onu, yoksa öküzlerini, beygirlerini alırlarmış.

Bunlar bir günden bir gün, bir nineyle bir dede geçermiş yoldan. Aç kalmışlar. Çıkıyor Köroğlu. Üstü yırtık pırtık. Çıkıyor önlerine.

– Haydi, para...

Nine başlayı gülmeye, çocuğa şimdi. Nine aklından fikrinden üstünde yok başında yok, biri yürüse üstüne çiğner bunu diye.

Çıkariy altıpat (tabanca) nineye yaklaşıy:

– Nine ne gördün, niye güldün.

– Bizim orda bir kız var. O kadar sana benzer ki, o zannettim seni. Ben zannettim ki o kız sensin.

– Nasıl nine, eh o zaman sizin arabanıza binecem doğru o kıza gidecek.

– Olur, der nine.

Biniyer arabaya. Varylar ninenin köyüne. Nine takıstırıy Köroğlu'nu arkasına.

Götürüriy Köroğlu'nu nine bir zengin adama ki onu öldürsün. Götürüriy bir zengin adama:

– Sizin kızınızı isteyi, o çocuk Allah'ın emri ile, peygamberin kavli ile.

Bu çocuğa kıızı isteyi.

– Hay olur mu be. Ne üstünde, ne başında var, diyi.

– Ne dayı, benim üstümde başımda yok. Beni beyen miysin?

Çıkariy kılıcını:

– Ya canını verecen ya kıızını.

Ağa öyle kalıy.

– Verecem, deyi, verecem aman sakın vurma kıızı verecem.

– Nerde kıız?

– Çık eve.

Kız öbür gözdeymiş. Çıkay kıızı görüriy.

– Bu adam seni almaya gelmiş. Bana ya canını, ya kıızını deyi, toplan!.

– Yok, deyi, Köroğlu, ben bugün almıyacam. Yarın gelip kıızı alacam. Yarınki gün gelip alacam. Korkmayın.

Anlaşa anlaşa, güzel güzel alıp gidecek.

– Tamam, sağol çucuğum.

– Hadi kal sağlıcakla.

Gidiy çocuk. Ertesi günü islah güzel giyiniy. Güzel altıpatları, kurşunları yerleştiriy. İşte sağlam. Eh şimdilik kendini sağlamlattırıy. Beygire biniy güzel. Vary Tokat'a. Vary Tokat'a iki tane polis koymuş.

Eğer gelirse öyle yırtık pırtık bir adam güp onu hemen karşıdan vurun. Kıızı alacak oplicat (Rom: gözleyin).

Şimdilik öyle olduğu kerette. Bunlar görününce bunu. Böyle beygir görülmemiş. Öyle yüksek, öyle kalıplı, öyle güzel bir çocuk. Traş olmuş, kokulanmış, giyinmiş. Açıylar portalları (Rom: kapıları).

– Hadi gel buyur.

Ağa da camdan bakıyor. Kendi kendine der ki, hangi padişahın çocuğu gelirse geliy:

– Çek çocuğum beygiri çardağın altına. Beygirlerin yanına. Kendi beygirlerinin yanına.

Çocuk atlayı hemen çekiy. Onun beygirlerinin yanına bağlayı. Ağa:

– Buyur gel, der.

İçeri geçiy. Ağa:

–Hangi ağanın çocuğu oluysun?

Çocuk:

–Ben ağa çocuğu değilim. Ben dünki gelen çocuğum. Dün dedim ya cevap verdim size söz verdim. Kızı beğendik birbirimizle anlaştık. İşte geldim kızı almaya. Siz de razı oldunuz. Kızı verici oldunuz.

–Tamam.

Çıkıy geçiy öbür göze (Odaya). Babası:

– Kızı göreyim, deyi, çıkıy tavana. Tavandan evin üstüne çıkıy.

Altıpatları yanında, kurşun atıy onun beygirine. Kızın babası atını öldürecek Köroğlu'nun. Köroğlu kurşun sesini işitince anlar ki kızı vermeyecek, bu beni öldürecek. Bu arada ağa polislere de sesleniy. Bu camdan ikisini de vurıy polislerin. Polislerin ikisini de camdan vurup öldürüy. (Son cümle 2 kez söyleniyor). Polisleri öldürdükten sonra dönüy geri. Yukarıda kaynana olan karıyı öldürüy. Ağanın karısını öldürüy. Öldürdükten sonra çıkıy dışarı şimdilik. Ağa da ata ateş etmiş ama at çardağın altında. Ağa da dışarı çıkıy. Saçaktan ayalayacak olurmuş. Ona da bir tane patlatıy. Haydi o da yere. Onu da öldürüy. Ağayı öldürmesiyen daliyi bir daha içeri, çünkü kızı istoba (Rom: iç sofa) sonra alıy kızı koyıy beygirin üstüne. Toz duman. Komşulardan beygiri gören olmuş, ama bir kır beygirdi ne tarafa gitti, nereye gitti? Bir toz duman karıştı bu tarafa doğru demişler. O kadar toz vardı, başka bir şey yoktu. Geldi baktılar ki, ölü. Karı da ölü, ağa da ölü.

Köroğlu kızı alıp geliy kendi babasına. Götürdüğüne babasına:

–Hey, deyi, benim iki arkadaşım var. Ben gideyim danışlayım o iki arkadaşıma. Biz bu kuyudan bu kızı çaldık. Babalarımı analarımı öldürdüm. Bakayım bunun ardı ne olacak. Ben gideyim.

4. Köroğlu'nun Ayvaz ile Karşılaşması

Gidiy bu. Varyı ormana. Arkadaşlarına olamı biteni anlatır.

– Şimdi ne yapabiliriz, siz bana yardım edebilir misiniz?

Arkadaşları:

– Dost olsak daha iyi olur, deyi, biz üçüz.

Ama dört olacak dayak (dayanak) olacaklar birbirlerine.

–Nerden bulacaz birini?

– Filan köyde, deyi, bir Ayvaz vardır. Çok metin, çok kuvvetli diye söylerlermiş. Bir kasapta. Şunu bir çalabilsen bize, o kızı çaldığın gibi. E o zaman biz dört olıyız. Biz bir daha yıkan olmayacak. Arkadaşları deyi.

–Tamam, ben onu çalarım, deyi.

–Ama üç yüz tane koyuna verirlermiş. Gösterirlermiş. Her adam girip göremezmiş Ayvazı. Götürecek üç yüz koyun, kasap babası üç yüz koyun getirene güzel Ayvaz'ı da gösterirmiş.

Köroğlu varıp o köyün kenarına bir çoban bulıy:

–Ey çoban bir saatlik ver bu koyunları sana bir saatte geri getireceğim.

– Olur mu, be ben nasıl vereyim köyün koyunlarını.

Olur da, olmaz da çobanın kafasını koparıyı. Alıp koyunları gidiyi. Varyi:

–Kasap bey getirdim üç yüz koyunu. Çıkar Ayvazı göreyim.

Kasap çıkıp bakayı koyunlara. Peee koyunlar güzel. Kesilecek gibi, doğranacak gibi. Gidiyi Ayvaz'a:

–Çocuğum bir adam geldi. Üç yüz koyun getirdi seni görmek için sadece.

–Baba, deyi, baktım ben ona camdan. Onda iyi göz yok. Onun duruşuna bakarsan iyi adam değil.

Geliy bu:

– Olmaz, deyi, çocuk razı olmadı.

– Ee ne gibi?

– İşte senden hoşlaşmamış.

- Yok canım ben korkunç göründüm yahut ona. Beni sok avulun içine. Koyunları da, beni de, tabancanı da al dur karşımda. Çıksın göreyim. İşte geldim görmeye o kadar mal getirdim sana. Olur mu ya.
Kasap gidiy takrar, bak böyle böyle deyi:
- Ben altıpatla duracam karşımda sen görüncen, koyunları alcaz işte.
– Hadi hadi çıkayım ama benim işim nafiye deyi.
Çıkıyı Ayvaz:
– Hey, hoş geldin safa geldin.
– Hoş bulduk, sefa bulduk. Neden çıkmazsın be hey benden korkiysin, deyi.
Öyle ensesinden yoklarken saçından tuttuğu gibi beygirin üstüne koyiye. Beygir demek evin üstünden uçuyor. Öte yanına ağa sözde vuracak onun karşısında duruyumam. Gitmişler. (Anlatıcı gülüyor)
Vuruverince beygirin ayaklarına fırlamış evin öte tarafına. Önünde evi var ama evin ötesinden gitmiş öbür tarafa. Bakiyi öteye beriye bir toz belirmiş.
– Heyy kim o, deyince.
Tız bitti. Böylece yetişiyi ormana. Ormana yetişiyyi kerette:
–Ayvaz, deyi, bana bak.
–Ey bakayım, ben anladım bu işi yapacağımı ama, çare yoktu babamdı, teklif etti çık çocuğum çıktık, oldu bu.
–Bana bak bizimle arkadaş olmak istemezsen, kaçmak istersen ben seni nerde olsa bulurum. Gördün seni nerden alıp kaçtım, geldim. Seni nereye girsen, sıçan deliğine girsen bulurum. Seni gene alırım. Niyet etme. hiç niyetlenme ki ben de bunun arkasından çıkıp gideyim. Biz olduk dört arkadaş.
Şimdıcik ama bilmeyi gardaşı olduğunu. Bilmeyi onun agası olduğunu. Onlar aga kardaş. Ama bilmiyi. Bilmedikten sonra, çocuk karıyı bıraktı evde. Bilmedi ne var, ne yok orda. Döniyi eve giriye:
– Baba, deyi, ne yaparsın bakayım.
– Ey iyi çocuğum.
– Var mı şimdiye kadar arayan tarayan?
– Yok uşağım heç işitilmedi şimdiye kadar.
– Neyse biz dört arkadaş olduk. Ben bir arkadaş daha çaldım.
– Sen vuriysin beladan belaya. Senin işin ne olacak senin kelleni uçururlar.
– Yok baba korkma dört arkadaş olduk. Arka arkaya verdik mi, dünya gelse çıkmaz önümüze.
– Peki Allah kuvvet versin. E nedir bu çucuğun adı?
– Ayvaz.
– Nerden çaldın sen bunu?
– Filan yerden.
– Senin gardaşındır o. Onu ben küçük bebek verdim. O senin gardaşındır. Git getir de azıcık koklayam onu, gözüm görmeyi ama.
Hemen çocuk döniy, gidiy ormana varıp yetişiyi.
– Ayvaz, deyi, bin ata gidecez babama .
Korkmuş o, o ne derse onu yapacak. Götürüyor babasına:
– Gel çocuğum deyi babası ona iki kuzum buluşmuşunuz.
Ağlayı onlarla. Annadın mı, sarmaş oliyla:
– Ayrılmayın gayri birbirinizden siz ikiniz gardaşsınız, der.
– Sizin analarımız öldü. Filan yerdeydik, sen kundaktaydın, ben seni verdim kasaba. O senin baban değil, ben senin babanı. Annen öldü.
Oradan tekrar çekiyley ormana. Ormana çekiliyley. Ama bu delibaşın aklına ne geliy agasının, Caferin. Der ki:
– Ben sana beygiri çalayım. Sattım beygiri, gidip çalacağım. Sana bir beygir lazım.
Gidiy onu araya:
– Sen burada dur. Ben bir beygir alıp gelecem sana.

Anlaştılar gayri kaçak, dönüş yok. Geliy şimdi bu köyün içini toza dumana katıy. Çekip atını kahvenin önüne. Ağa görüy bunu:

– Geldi gene bu kez altı çocuk be.

– Ağa çıkar şu kara beygiri be! Deyi Köroğlu.

Şimdi koşu yapıyorlar. Kara beygir kır beygir derken. Bu şimdi kara beygire yakın gidip bir tane üstündekine vuriyi. Haydi yere. Tozu dumana katıy. Duman öteki yerden kalkıy. Ne beygir var ne de bir şey var.

Beygiri getiriy Ayvaz'ı bindiriyi, haydi ormana. Beygirler dört, arkadaşları dört.

– Hey arkadaşlar ne yapacağız be?

– Korkmayın dünya gelse korkmayın.

5. Köroğlu'nun Düğünü ve Kızın Amcalarıyla Savaşıması

Onlar ordan hızlanıyorlar. Elbet bir düğün yapamaz. Ben evlendim bir kadın aldım. Geliyeler eve. Düğün dernek yapıyorlar. Ama duyulmuş bir Köroğlu, bir atla gezermiş, tozu dumana katarmış.

Kızın amucaları bunu duymuşlar. Bizim kızı kaçırın bu olacak demişler. Tozu dumana karıştırmış bizim agamızın evinden çıkan atlı da demişler. E toz duman kaçan başka yok: Köroğlu. Köroğlu'na yetişilmeyi pee.

– Ne yapacağız bee.

– Askeriye, askeriye ile basacaz. Hadi, demişler.

O arada Köroğlu'nun köyünden birisi duyuyi askerye toplanmış. Kızın tarafı gelecekler, Köroğlu'nu basacaklar.

–Bak deyi savuş burdan gelecekler. Siz dört tane, yok ne yapacaksınız. Bütün askerye geliy.

Toplayı her şeyi babalarını da bildiriyle. Gelini alıyler. Dağa sırdırıyler (aldırıyler manasında) kendilerini. Sardıktıktan sonra o askerler:

– Hey ne yana gitti bu Köroğlu, kaçıy.

İzleyler arkasından. Daya (dağa) vurduktan sonra yetişiyler. Dört arkadaşı daya yetişiyler. Bunnar başlamışlar kurşun atmaya: “ta, ta, ta, ta, ta...” ama onlar hep geliy. Bunnar arka arkaya vermişler. Onların da kurşunlarını bitirmişler. Onlar da kılıçla kalmışlar. Karşılıklı kılıç kılıca kalmışlar.

– Yandım demiş, Köroğlu susuz.

Çok vuruşmuş kılıçları kardaşına:

– Yandım, demiş, suya git durma.

Ayvaz arka tarafa su aramaya gidiy. Bir yandan karşılaylar düşmanı. O gidiy su aramaya, ama o saat karşısına bir nine çıkıy Ayvaz'ın önüne:

– Nereye gidiysin çocuğum?

– Su almaya gidiyim. Cenkteyiz bize su lazım.

– Tamam ben de size su getirirdim. Al şu şişeyi, bu senin için, bu şişe agan için, bu şişe de arkadaşların için.

Beş şişe su veriy. Ayvaz içiyi orada. Ayvaz suyu içip gelince agası demek orada tutulmuş. Çatı (ip) ilmek atıy tutiyle başka türlü sokulamiyle. Görmüşler ki, geleni kıyıy, geleni kıyıy kılıçnan. Bir çatı yayıyler. Bir ağaca bağlaylar onu. O iki arkadaş kaçıyler geriye. Köroğlu tutuliyi.

Ben bir Köroğluydum, dağda gezerdim hey hey

Uçan kuşlardan hille sezerdim hey hey

Demir topuz ilen kelle ezardım hey hey

Yetiş Ayvaz yetiş gitti namımız

Yeşil çimen üstüne aktı kanımız

Şu karşıki dağda bir duman belirdi

Dumanın içinde Ayvaz belirdi

Yetiş Ayvaz yetiş gitti namımız

Yeşil çimen üstüne aktı kanımız

Kır atımın yelesi telli saz gibi
Altımda kişniyor yavru kaz gibi
Ayvaz benim karşımda körpe kız gibi
Yetiş Ayvaz yetiş gitti namımız
Yeşil çimen üstüne aktı kanımız
*

Ayvazın belinde yaldızlı bıçak
Seksen çalgıcı, yüz elli köçek
Oynayın ağalar oynayın ta biz gelince
Tabiya tabiya geçen yolcu üç kara babam hey hey

Bu geliyi mutlak oraya. Teslim oliy:

–Hey, deyi, bir hayvanı keserken su gösterirsin. Benim ağamı öldüreceniz vakit şu suyu vereyim bari için, sonra öldürün beni de öldürün.

–Tamam, deyiyle.

–Çekilin azıcık geriye.

Kılıcımı atıy yere. Varıy suyu veriy. Köroğlu bağlı. Veriyi su ağasına. Suyu içtikten sonra çatılar çatırdıyı. Çatılar kopuvermesiyen onlar korkmuşlar. Kaçırlar. Anladın mı? Çatıyı koparan bizi ne yapar, bu bizi kılıcsız öldürecek. Onlar daydan kaçincaya kadar, öbür arkadaşları de yetişiyi hepsini kesiyler. Bir şişe daha vermişti ya nine Ayvaz onu da içmiş. Böylece Ayvaz daha dereceli olmuş. Ağasından da büyük derecesi olmuş. Devam ileri.

Şimdıcik onlar o dayda kulübe yapıp yerleşiyler. O dayın da adı Köroğlu dayı kaliyi.

6. Köroğlu'nun Halkı Koruması ve Saz Şairinin İşleri

Onlar zenginleri en fena adam bellemişler. Bunlar bir yayın yapırlar: “Kim eğer Köroğlu'na gelirse hiç çalışmadan yiyecek içecek!..” Herkese yaylım olmuş. Şimdıcik bu köyden o köyden delikanlı adam, fukara yiyeceği yok içeceği yok, isterse beş uşağı olsun herkes gelsin.

Kırk bin yayalı kırk bin atlı tolayı (doluyor) oraya. Kırk bin yayalı, kırk bin atlıyı arkadaş yapıyı kendine. Yaptıktan sonra bunları. Ehhh...

– Senin derdin neydi? Neden fukara kaldın? Neden bakamıydın bu beş uşağa?

–Filanca zengin beni çalıştırdı, beş para filanımlı aldı. Filan(ı)mı çaldı, bir de ödemedi bir şey...

Haydi bakalım kırk bin yayalı, kırk bin atlı varırlar oraya. Neyi var neyi yok her şeyini alırlar. Hayvan, ne varsa, ne varsa... Onu öldürüp haydi ormana, daya.

Gelen adamların hepsine ayrı ayrı sorup sen neden, sen neden, kimin ne zoru var? Hepsini bunların biricik, biricik, biricik öldürüyü. Alıyı onların ülkelerini, zenginneniy. Neçin bu adamları ezdin deyi.

Bu şimdıcik böyle yapa yapa seneler geçmiş. Bir adam bir kahveye gelmiş. Çalar söylemiş. Birisi saz çalan adama:

– Senin kaç uşağın var?

– Var, demiş, üç dört uşağım.

– Nasıl geçiniysin?

– Saz çalarım orda burda, kazanır götürürüm uşaklarıma.

– Be adam sen ne uğraşıyorsun. Köroğlu derler bir adam var. Orada parasız pulsuz hiç çalışmadan geçin. Git oraya be ne gezinip duriysin.

Yutuyı yolu gidiy. Varıy, eee...

İki yolu varmış dağın. Bir arka yolu, bir ön yolu, ama ön yolundan çıkmaya yer yok. Gösteren ön yolu gösterirmiş. Arka yol saklı yol. Gidiy oraya. Bekçileri dağın üstünde. Oturıy. Bakırlar bir kimse belirdi.

İniyi ona bir kimse:

– Hey ne arıyorsun burda?

– Köroğlu'nu arıyım.

– Gel buraya.

Alıylar içeri. onu kapalı tutıylar on gün kadar. Sonra sorıylar:

- Halın ne, zorun ne?
- E uşaklarım var bakamıyım.
- Bir kimse sana ağırlık getirdi mi?
- Getirmedi ama bakamıyım, deyi bu.

Köroğlu:

- Ona benim yediğim yemekten vereceğiniz. İyi bakabilirsiniz.
- Tamam, demişler.

Günden güne düşünürmüş bu adam. Başlamış yememeye.

- Ey demişler, Köroğlu'na, bu adamın halini kendin sor. Biz sorduk sorduk söylemiyi.

Köroğlu sorıyı:

- Ne halın var, ne zorun var? Ne bu halın?
- Oğlum uşağım ne ne yapar acaba evde işte bıraktım onları yemeksiz ekmeksiz.
- Al şu torba altını. Al şu beygiri ama falan gün gelecece. Eğer gelmezsen kelle gitti.

Köroğlu'nun yerinden kalkmaz, Allah'tan korkmaz cellatı varmış.

Şimdıcik bu gitmiş. Giderken bir kahveye varmış. Bir kahve içeyim demiş. Otumuş masaya. Asmış kuşağını. Bir altın çıkarmış bozdurmuş bir kahve içe. O da zengin kahvesiymiş. O da öyle bir şey gözediymiş. Hemen orada topaylaylar onu. Onda para var. Bir kötek atıyla(r) bir kötek, torbaya bakıylar altın dolu. Beygiri de alıylar, torbayı da alıylar. Götüne bir tekme, atıylar sokağa.

Gidiy bu eve. Ağlarmış şimdıcik geriye dönecek. Karısı:

- Ne ağlaysın be adam. Uşaklarına kavuştun evine kavuştun. Ölüm yok ne ağlaysın?

Kadın sevinmiş o bozdurduğu altının üstünden kalan paraya.

- Ben iki günde geriye gidem. Gitmezsem kellem gidecek. Bana bu kadar izin verdi Köroğlu. Bunlar da beni döğdü aldılar altınlarımı.
- Ee Allah verir başka yerden.

Kadın adamı kandırıyor. Bir parça para kadına yetiyi. Adam.

- Bari ben gidem, gene saz çalıp para kazanayım, demiş.

Düşiy yola. Gide gide gene Köroğlu'na bunu gönderen adama rast geliyi. Adam:

-Ey sen ne araysın burada? Ben seni Köroğlu'na göndermedim mi? Nedir veren veriy, vermeyen vermiy. Neden gitmedin Köroğlu'na? Saz çalıysın.

Gittim de böyle böyle böyle oldu, diyi, saz çalan adam. Öteki:

- Be adam! Kakavan be! Söyle Köroğlu'na anlat bak ne yapıylar o adamları. Eee ne keder oldu gitmeyeli?
- İki hafta.
- Git, demiş.

Köroğlu da bu adamın peşine yerinden kalkmazla, Allah'tan korkmazı yollamış.

Bana onun ya kafasını, ya da sağlam getirecece. Hızlanmış bu ikisi. Nerde bu adam. Evini biliyer. Dayı inerken yılda saz çalan ile karşılaşıylar.

- Hey sen (ne) arıydın şimdiye kadar?

Allah'tan korkmaz:

- Alayım şunun kafasını, demiş.
- Dur be sağlam geliy öylesine takımıyla götürelim, demiş. (Anlatıcı güler.)

Götürüyorlar Köroğlu'na. Adam başından geçenleri anlatıyı. Bizim köyümüzde bir kahve var, zengin kahvesi. Beni orda soydular. Atımı da aldılar, bir de kötek attılar. Ben korkumdan gelmedim.

- Ne olacak onnan gelseydin be.

Hemen toplayı kırk bin atlı, kırk bin yayalı, basıylar o köyün zenginini. Hepsini öldürüp parasını yiyeceğini içeceğini alıylar.

7. Arap ile Kız / Reyhan Arap

Geliyerler ormana. Bir günden bir gün Köroğlu dağın çıkıyı. Bakayım nerde ne var ne yok. Gelmiş buralara Romanya tarafına beygir oynatmış buralarda peceeyy. Bu Dobruca'da. Dobruca Rumeli'de O zaman beraber, Rumlarla beraber yaşamışlar. Demek burdan her şeyi alıp oraya gidiyi.

Köroğlu dolaşırken bir suyun başında yatıyı. Orada da bir Arap'nan bir Türkmen varmış. Onnarın merasıymış. Girmiş oraya. Orada yatıyı. Onnar onu hemen bağlaylar bacaklarından götürüyerler. Odaya kapatıyerler. Ama onlar bilmezlermiş onun Köroğlu olduğunu. Uyurken bağlamışlar, götürmüşler. Başka türlü hakkından gelinmez Köroğlu'nun. Varıyerler oraya kapatıyerler. Adamlar Köroğlu'na:

– Ey ne kadar somun yersin?

– Ögünde bir somun, günde üç somun.

– Ne kadar koyun yersin?

– Bir koyun.

– Ne kadar şarap içersin?

– Ee birer fıçı şarap getirirsenz onu da içirim.

Ona mapushane yapıyerler. Yiyecek içecek veriyerler.

Arkadaşları düşte görürmüş. Köroğlu falan yerde kapalı demişler. Birisi:

– Kim gördüyse düşünde o gitsin, demiş.

Varmış gitmiş. Aramış bulmuş. O yere gelmiş. O Arap'la Türkmen'in yerine. Anadın mı? (Anlatıcı derleyene soruyor) Tutan adamlara rastlayı. Onlar bekçi gibi. Sormuşlar buna:

– Ne ararsın sen burada?

– E, demiş, ben geldim Köroğlu'nu bulmaya. Arkasından gideyim.

–Bey, demişler, biz de işittik ki, bu Köroğlu'nu çok fenaymış. Sen onun arkadaşı mısın?

– Ya arkadaşıym.

–Biz bir adam tuttuk, beygirini tutamadık. Beygir mapushanenin kapısında. Kimseye kendini tutturmayır. Kapısında orada durıyı. Ama nasıl adamdır bilmeyiz.

Kır beygir deyince adam anlamış.

– E nerde o ?

– E felan yerde.

– Haydi gidip görelim.

Varıy.

– Hey bu benim arkadaşımıdır. Fena adam değildir. Koyverin bu adamı.

– Nerden bilecez o senin arkadaşın olduğunu. O senin adını bilsin.

E şimdi nasıl olacak. O içeride, bu dışarıda. Nerden adını bilecek onun.

– Biz adını biliriz ama, biz saznan biliriz.

Başlamış saz çalmaya. Saznan adını söylemiş ona.

(KK burada türküsünü unutmuş olduğu için söyleyemiyor.)

Birbirlerine cevap vermişler. Adlarını söylemişler. Söyledikten sonra o demiş ki:

– Filanca benim arkamdan gelen adam.

– Tamam o, koyverin onu. Fenalık için gelmemiş. Bu bunun arkadaşıdır.

Köroğlu çıkıp geliyi. Kendine deyi ki, ben başka bir beldeye gideyim.

8. Köroğlu'nun Mücadeleleri

Köroğlu hızlanıy başka bir beldeye. Beldeye gitmekte olsun başka bir kuyruk ama arabalar uzun teeyy. Bakmış bir kervan. Demek bir tüccarmış. Türkiye'nin en büyük tüccarı yüklenmiş arabaları.

Köroğlu askeryesine haber veriye. Çıkıyerler onun önüne. Ağalar kaçıyı. Kalamını öldürüyerler. Büttün yiyecekleri sokıyerler daya. Tüccar kaçıp gidiy. Gelip bu tüccar memleketin padişahına:

–Sen padişah mısın be hey. Türkiye'nin padişahı Köroğlu'dur. Büyük büyük tüccarın önüne çıkıp da bu kadar malı önüne katıp da giden bir adam, odur padişah. Sen olamazsın elimden ama o aldı.

Padişah bir yaylım veriye. Köroğlu'nu kim tutarsa bu kadar toprak, bu kadar mal verecem, bu kadar para verecem, deyi.

Bütün zabitlerini toplayı.

– Hangınız getireceğiniz be?

Birisi:

– Ben gidecem, demiş, sabahleyin alacam askerler, gidecem bulacam.

Köroğlu’ da bu zabitlerin içindeymiş. Ne tutup getireymiş. Köroğlu yırtık pırtık elbiseyle saz çalarmış, gezermiş.

Zabit gidip evine girmiş. Köroğlu ardından evinin kapısını çalmış. Tık tık varıy. Zabitin kapıcısına:

– Bir sözüm var söyleyecem.

Kapıcı zabite:

– Bey böyle bir adam geldi, demiş.

– Ee nasıl adam?

– Yırtık pırtık elbiseli bir adam. Elinde bir sazı var.

– Söyle gelsin.

Söyleyi böyle böyle seni çağırıy içeri.

– Tamam, giriy içeri.

– Selamunaleyküm.

– Aleykümselam.

– Gir buyur içeri, zorun ne?

– İştittim deyi, sen yarın sabahleyin Köroğlu’nu aramaya gidermişin. Hiç arama, deyi, Köroğlu ben, deyi, tut beni götür.

– Tamam, deyi, ayağıma geldiysen eyi bu kadar mal kazanacam. Eh oldu.

Hemen onu tutacak olur. Tutacak gibi olunca Köroğlu onu pat diye duvara vuruy. Vuruyı duvara. Onu orada kan içinde bırakmış. Demiş:

– Köroğlu’nu tanıdın mı şimdıcik.

– Eh tanıdım.

– Köroğlu’nun arkasından gelebilin mi, şimdıcik?

– Hiç gitmem ben Köroğlu’na el koymam.

Çıkıy gidiy Köroğlu. Köroğlu gittikten sonra bu varıy padişaha:

– Ben gitmem Köroğlu’nun ardından, bul başka.

Başka ilan ediy bu. Başkası çıkıy:

– Ben giderim, deyi.

– Tamam.

Köroğlu yok o zamanki toplantıda. Köroğlu gitmiş.

Baksalar dağın altında asker kaynıyı ertesi günü. Ama öteye geçmeye yol yok. Yol var ama ötesi yok. O yol beygir yoluymuş. Genişlik çayır varmış. Beygir yoluymuş o değil ki yol, ama yol sayılıy.

Köroğlu arka taraftan iniy beygiri ile. Bakayım ne isterler bunlar. Köroğlu ineyi.

– Nereye gidecek olursunuz?

– Biz Köroğlu’nu aramaya gidiyik. Bulursak eğer bize başka şey lazım değil. Sen nere gidiyi?

– Ben İstanbul’a gidiyim, deyi.

– Ne iş yaparsın?

– E saz çalarım, deyi, gezerim kahvelerde ötede beride.

Beygirin kulağına fısılday:

– Topalla, deyi.

Beygir başlayı topallamaya. Biraz daha gidiy. Askerin arasından birisi:

– Sen bunu koyveriysin ama, bu Köroğlu.

– Tutun hemen tutun şunu!

Tutup hemen bağlaylar. Bağlaylar:

– Benim adım Mustafa, deyi.

Bağlaylar başına bekçi koyup dayın etrafını araylar. Dayda yol araylar.

- Bey, efendi ben azıcık susadım.
Haydi, deyip, götüne tekme vurarak bir su olan yere götürüyle. Bekçilerin biri tekme atarmış habire.
–Vurma be bana, ben saz çalan adamın biri. Siz benimle ne oyun oynarsınız.
Alıp tekrar götürüyle.
– Söyle sen nesin. Söyle bizi aratma!
– Ben bir fakir çalgıcıyım. Saz çalarım.
Askere öteki:
– Sen beni utandıracan, garip bir adam tutturdun bana. Köroğlu'nun bir atı varmış, tozu dumana katarmış.
Bunun beygiri topal.
Alıp gidiyle. Subaylar ona:
– Sen bin onun beygirine.
Subaylar Köroğlu'nun, Köroğlu subayın beygirine biniy. Sağlam beygir değil. Topal topal hey kuliye geride bagırıy subay:
–Hey durun, verin bu adamın beygirini. Şimdilik İstanbul'a gidecez. Güldüreceksiniz herkesi bana. Bir çalgıcıyı tutmuş getirmişsiniz diye üstümüze güldüreceksiniz.
Köroğlu:
– Ben de sizinle gelecece. Varıp gidelim padişahımıza.
Köroğlu atına biniy. Tozu dumana katıy. Asker:
– Haydi bul bakalım, nere gitti?
– Hey be senin dediğin gibi varmış. O adamı aramam.
Varıy padişaha:
– Ben bu adamı aramam, bul başkasını.
Askerler oyankına buyankına söylemişler ki, tutulacak adam değil O. O'nun biz tozunu görmek. Nereden bulunacak.
Bunu aramaktan vazgeçiy padişah. Her tarafa yayılm olmuş ki tutulacak adam değil.
9. Hasan Kolu
O demek, annadın mı hızlanıy. Başka bir beldeye. Gidiy gidiy. Karanık olduyken bir köye geliy. Köyün kenarında bir evde bir şırak (çırağ) varmış. Yanarmış. Yanar. Ta bu eve misafir olayım. Hemen haykırıy oraya:
– Amuca amuca!
Bir kadın çıkıy:
–Buyur, ne istiyorsun?
– Ben bu akşam, beni misafir eder misiniz? Efendine söyle.
– Ederim ederim ben, deyi, adam arayım. Benim adamım yoktur. Sen deyi adamsan buyur içeri.
Köroğlu buyuriyi içeri.
– Atımı nereye bağlayayım, deyi Köroğlu.
Varmış kadının beygirleri, götürüp onların yanına bağlayı. Bağladıktan sonra kadın:
–Bak, deyi Köroğlu'na ben bu kadar seneden beri bekârım. Kocam öldü dul kaldım. Oğul uşağım da yok. İkimiz evlenelim.
–Ben seninle evlenemem. Çünkü benim oğlum var, uşağım var, kadını var. Ama istersen razıysan bir hafta sana misafir olabilirim. Sana adamlık yapabilirim.
Kadında bir hafta kalıy. Bir çocuk ana rahmine kalıy. Beygir de onun beygiriynen eşleniyi ona kalıy kuli. Hanımın beygiri de, hanım da kalıy.
Sen kal sağlıcakla derken Köroğlu:
–Senden bir oğlan doğacak. Şu kılıcı verirsin akıl balık balınca. Bu kamcıyı verirsin ona.
Beygirinenen de bir aygır doğacak. Hep erkek. Onu da ona verirsin. Bunlar babandan anmalık sana dersin.
9A. Köroğlu'nun Kızı Yenmesi ve Alması (Anlatma sırasına burada müdahale edilmemiş, kesitlerde 8. Bölüm sonrasına alınmıştır)
Çıkıp gidiy Köroğlu. Köroğlu az gidiy, çok gidiy bir başka beldeye uğrıy. Bu belde de bir adam:

- Hey, demiş, kim benim kızımı yenersen, ona verecem kızımı. Kızımı yenen adama verecem.
- Peh anasını sattığım, deyi Köroğlu, dur ben gideyim şuna be.
Varıy bu. Yenişememişler, bir Arap’la kız kapışıyla(r). Ne kız Arab’ı yenebilmiş, ne Arap kızı. Karar vermişler ki o olacak.
- Hay anasını onu da kaybettik, demiş Köroğlu.
Ama methetmişler öyle güzel. Öyle bir kız yok onun gibi dünyada.
Pazara çıkıp beygirini satıy. Paraynan girecek oraya başka türlü giremez. (Anlatıcı gülüyor.)
Beygiri satıy. Beygire ben seni sattıktan sonra, topalla deyi. Beygirin peşinden gidiy. O parayı almış koymuş. Adam yolda eve giderken ben bakmadım demiş.
Köroğlu portacıya (kapıcıya) para vermiş. Beni şu kapıdan geçir demiş. Arap beklemiş kapıda kızı. Öyle karar vermişler evlenecek, ama Arap kapının dibinde yatayı eşikte. Orda yatayı. Düğün oluncaya kadar yatıymış. Dıvarları da iki katlıymış. Üstünde tel çekiliymiş. Köroğlu atlayınca gece görmemiş. İlişmiş o teller haydi duvarın ara yerine.
- Hey bekçi ben ben düştü(m) iki duvarın arasına. Nasıl çıkacam buradan.
- Ver şu kadar para da çıkarayım seni oradan. (Anlatıcı güler)
Çıkayı para veriy. Avlunun öte yanına atlayı. Öbür baştan giriyi. İttirdi mi kapı açılıy. O ara Arap kalkıy. Arapla tutuşup, bu ikisi de tutuşıy. Zap Arap’a hemen açıp kapıyı bakıy. Bakıyı Arap altta Atlamış kız Arap’ın üstüne sıkılmış ümüğünü. Arab’ı öldürecek kız:
- Arab’ı yendin ama beni nasıl yenece.
- Şimdıcik dalı içeri. Kızla başlıylar dalmaya kızı deviriy. Kızı devirince kız:
– Hah şimdi sensin benim dengim.
O akşam orada gelin güvey olıylar. Beraber açtırıy kapıyı çıkıp gidiyler. Ağa geliy kız yok. Arap ölü.
Bu gidiy köyün bir yanına:
– Beni burda bir hafta çırak tutabilir misin? Kahve çırağ.
- Oldu, deyiler.
Parayı alıp sokup cebine, bir hafta bekliyi pazar geliy. Beygir çıkacak. Bekliyi. Beygir satın alacak. Biliy o.
- Kaça satıysın bu beygiri?
– Şu kadar paraya, demiş, bu kadar paraya aldım ama topal çıktı.
Yarı parasını verecek.
Yok, demiş, Köroğlu, etmem.
Paranın yarısından fazlasını harcadı o.
- Bu kadar para vereyim. Bunu kesip yersen ona faydası var, başka şeye faydası yok. Bana yeter o topal mopal.
O adam Köroğlu’nu tanıyamaz. Sonra Köroğlu alıp götürüriyi atını da karıyı da dayına. Karılar olıyı iki.
- 10. Köroğlu’nun İdam Edilme Durumu**
Şimdıcik Köroğlu orda gezi burda geziy. Varıy bir kahveye. Başka kahveye. Başka kahveye varıy. Saz çalıy. O kahvenin sahibinin kız(ı) Köroğlu’na vurulıy.
– Baba, deyi, bu aşığı getir bana.
Götürüriyi babası kızın odasına. Aşık kızın odasına gidiy. Aşık sesleyi, kız sesleyi (atışirlar mn.) Bunu ikisi orada dost olıy, post olıylar.
– Akşam anlaşalım da yarın akşama ben sana kaçacam. Çeşmede buluşuruz.
– Tamam.
Çeşmede buluşacaklar. Sözleşmişler. Kız da on beş, on altı yaşında. Kız küçük Köroğlu kart. Yaşlanmış ama kuvveti yerinde. Kendisi güzel. Kız onun türkü çalmasına daha çok vurulmuş. Akşamleyin Köroğlu sabaha karşı çeşmeye gidiy. Kız da su kaplarını alıp çeşmeye gidiy. Gitmeden varıp kızın babasına haber veriyler. Köroğlu çeşmede bekleyi. Kız bakırı alıp gidiy.
Görenler haber veriy. Hemen yirmi otuz kişi gönderiy. Kızı Köroğlu atınca beygire bunlar yetişiy. Birisi gelip bıçağı sokıyı beygire. Beygire soktuğuna beygir yaralanıy. Beygir kaçacak ama yaralanıy.

- Kim bu be.
- Bu Köroğlu.
- Ha demek bu zarar yapan bir adam. Türkiye'nin her bir yeri yaslayıp bütün hırsızlığı yapan bu.
- Ne yapamaz, demek asacaz.
- Karar vermişler, asılacak. İlan vermişler bütün Türkiye'ye. İlan verilmiş. Kim isterse görmeye gelsin. Arkadaşları düşde görüy ki, Köroğlu'nun işi çok zorda. Hemen bunlar olıylar otuz kırk kişi. İlan edilen teri duyıylar. Hemen gidiyler o köye. Köyün kenarına geldiklerinde bir amuca tarla sürermiş. Tarla sürerken:
- Hey amuca, Köroğlu'nu asacakmışlar, bu köyde mi?
- Ha siddir be, siz ne araysınız onu. Öyle yiğit bakmaya mı geliysiniz, utanmıyor musunuz, demiş.
- Ha bizim dostumuz, demişler, amuca biz onu seyretmeye gelmedik. Biz onu nasıl kurtarız diye geldik. Biz onun arkadaşları.
- Ben de sizin arkadaşınız.
- Berber geliyler. Heey cemaat toplaşmış. İskele yapılmış. Konmuş çatılar. Köroğlu getirilmiş. Asılacak gayri. Hemen o amuca girmiş:
- Hey bakın asmayın. Köroğlu'na bir söz söyleyim.
- Tamam, demişler.
- Bulamazmışlar kim çekecek urganı. Güvenemiyler.
- Bakın buraya gelenlerin babalarını öldürmüş Köroğlu. İsteyler çatısını çeksinler.
- Oldu buyurun buraya.
- Arkadaşları yanaşıylar. Beygiri de iyileşmiş. Hiç kimseye tutturmazmış kendini. Dolanırmiş oralarda. Isırır saldırmış kimse tutmaya kalksa. Birisi urganı atıyı, biri çatıyı çekmeye uğraşırken birisi kılıcıyla çatıyı keser kesmez pat Köroğlu atlıyı atına. Bunların hepsi atlıyı atlarına. Bunların hepsi kaçıp gidiyler.
- 11. Hasan'ın Âşık Olması**
- Köroğlu bir gündend bir güne, bir yoklayayım etrafı deyi. Varıp bakıy uzaktan bir atlı geliyi. Bu onun çocuğu. Çıkmış gelmiş.
- Bu çocuk annesine demiş:
- Benim babam kim?
- Senin baban sana bunları bıraktı, adını bilmiyim.
- Yalan söylemiş. Şimdilik anadın mı?
- Bana derler ki mektepte sen piçsin. Ben duramam.
- Madem çocuğum çok istiyisin...
- Ana bana doğruyu söyle. Senin kafanı alırım beni yalandırma. (yalan söyleme). Benim babamın kim olduğunu söyle.
- Kadın istemezmiş söylemeye ama, sonunda söylemiş.
- E nerde?
- Köroğlu dağında.
- Bu demek, varıy çıkıy, Köroğlu'nun karşısına. Çıkıy Köroğlu yaşlaşmış. (Yaşlanmış) Köroğlu bu beni aramaya geliy. O yollanma. Ama bilmeye bir zaman bir haneye emanet bırakıydu, bilmeyi.
- Nere gidersin be çocuğum, demiş.
- Bu Köroğlu daysı mı?
- Ne isteysin? Sanki ne gibi?
- Ben isteyim Köroğlu'nu görmeyi.
- Peki, demiş, şu yolu tut da Köroğlu'nu bulursun.
- O yola giren çıkmayı. Kafası kellesi uçıyı. Arka taraftan gidiyi. Köroğlu gözediyi. Bakıyı ne yapacaklar. Yolladığı yerde beygirler otlarış. O da koyveriyi beygirini. O beygir de bir toz duman bir toz duman. Bakıyı bekçiler: Hey bu Köroğlu'nun atıdır.
- Köroğlu'na:
- Senin haberin var mı, aşağıda toz duman kalkıyı?
- İnseniz baksanıza ne var orada.

– Hiç inmeyiz. Orda büyük bir asker olsa gerek.

Köroğlu iniyi. Yan yan arka taraftan:

– Ho, hoy, deyi.

Beygirler duriy. Toz duman inince baksa, bir çocuk.

–Be çocuk baksana senin beygir ne yapıy. Kovalayı bu beygirleri buradan. Utanmay mısın? Beygirini bağlasana.

– Sana ne, bu beygirlerin sahabi gelsin.

– Benim bu beygirlerin sahibi.

– E sen bana demedin mi, Köroğlu’nu burada bulacam diye.

– Dedim ama, bu beygirlere sahip ol.

Köroğlu’nun yakasından tutiyi çocuk. Tutmasıyan Köroğlu onu silkeliyi, silkeliyi ama, koparamayı yakasını onun. Kuvveti var demek çocuğun da. Bunlar tutuşiy. Veriy alt alta, üst üste derken Köroğlu altta kalıy. Köroğlu altta kalınca çocuk çıkarıy kılıcını saplayacak olıy. Köroğlu:

– Dur hele, deli, iki sözüm var. Onu sorayım sonra öldür beni. Söyle bana bu kılıcı kim verdi sana?

– Annem verdi.

– Kiminmiş bu kılıç. Söyledi mi sana?

– Köroğlu’nun kılıcı bu. Babam bana bunu emanet bırakmış.

– Kalk, deyi, ben senin babanı.

Kalkıylar, öpüşüp çıkıylar dayın üstüne.

Daye çıktıktan sonra, oğlunu en güzel odaya koymuş.

Bu odada Köroğlu’nun asılacak diye bir kız ile başı belaya girmişti ya. O kızın resmi varmış. Onu oraya bir sandığın içine koymuş. Çocuk o odada yaşadığı kerette ya şunun içine bakayım neler var. Açınca resmi görüy orada bayılıy çocuk. Bayıldığına geliy halayıkları çocuk bayılmış Köroğlu’na haber veriyler. Gelip bakıylar sandık açık. Resim ortada çocuk baygın. Hah buna bayıldı çocuk. Hemen suyla muyla çocuğu dirildiylar.

– Ne oldu be çocuğum.

– İşte ben bu kıza aşık oldum. Görünce bayıldım.

– Bu kız nerede baba?

– Filan yerde, filan köyde.

– Pek güzel ben bu kıızı alacam.

–Pek güzel de ben alamadım o çocuğu sen nasıl alacan. Seni öldüreceklerdi(r). Oradan beni çatıya astılar çatıdan kurtuldum. Bilmem sen nasıl alacan. Kavi yer.

Kız genç çocuknan akran.

– Ben gidecem kıızı almaya ne olursa olsun.

Biniyi atına. Varıyı oraya. Yolunu izini biliyi. Babası söylemiş. Giriyi kahveye. Kahveye girdikten sonra.

– Ben çalgıcıyım, deyi.

Başlayı sazlan söylemeye. Kız duryıyı. Kız hemen babasına çağırttıy. Babası götüriy kız:

– Ben sana çoktan aşkıtm, gene mi geldin?

Kız tanıyamamış o mu babası mı. Aradan zaman geçmiş. Hayran olmuş.

– Ben geldim gene.

Sonra kızla bu sazlaşıylar. Biz şu çeşmede buluşuruz. Çeşmede babamla da buluşmuşunuz. Biz erken davranalım, demişler. Gecenin bir vaktında çıkıylar. Çıktıktan sonra duyuliy aman kaç. Nere gitti deyiller. Nereye gitti. Şu uğura gitti. Takışıylar arkasına askeriye tüfenkli toplu. Oyannı buyannı derken çocuk, çocuk yanlış alıy yolu. Onlar yanlış alıy yolu. Buldutturamayı geldiği yolu yanlış aldığı kerette, çocuk yolu gidiy gidiy. Ezan vakti geçiy. Hava kararmaya başlayı. Çayır bitiy. Çıkıy daya. Sonra kayanın altına dönüiy. Dönüiy demek, anladın mı bunlar yetişiyler arkadan. Kararıyı hava. Kız çekiye kurşunu, o çekiye kurşunu. O çekiye, o çekiye. Onlar çekiye, onlar çekiye. Kurşun nerden gidiy görmeyler. Çocuğu yedi yerden yaralamışlar. Yedi yerden yaralanınca kız koyıyı kıızı atın üstüne. Kayanın altından çıkıy kayanın üstüne. Ormana. Bunlar şimdi kaybediyler.

Gecenin bir yarısı Koroğlu düşünde göriyi çocuk zor durumda. Geliveriyi kokusuna. Toplayı askeriyesini. Haydi derken, o da sorma yapıyı. Padişahın kızını çalmışlar. Nerde deyi. Koroğlu ahaliye öyle deyi. Yolu göstereyinler, deyi. Onlar çıkmaya başlıyı. Koroğlu başlıyı onları öldürmeye. Ara yerde kalıylar. Öldiriylar. Araylar şimdi yahut ölisi, yahut dirisi. Bakıyor bir yol gidiyi ormanın içinde kan damlamış. Kan damlaya damlaya damlaya gitmiş. Takışılıylar kan damlamasına ormanın içine gidiylar. Orda çıkacak yer yok. Orman sıkışmış. Eğer onlar yetişmeseymiş tutulacaklarmış. Alıylar oğlanı ve kızı gidiylar. Koroğlu orada bir düğün dernek yapıyı.

Ben de oradan geçerdim, ha, ha, ha pilavlar keşgekler. Bir köpek hav hav hav ben de geri döndüm gittim.”